БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

6-ЙИЛ ЧИҚИШИ
№ 103 (1365)
27 МАЙ ЧОРШАНБА 1959 ЙИЛ
БАҲОСИ 20 ТИЙИН

Ўзбекистон пахтакорларининг ўзаро текшириш бригадаси Тожикистонга жўнаб кетди

Ўзбекистон Қишлоқ хўжалик меҳнаткашларининг ўзаро текшириш бригадаси мусобақадош республикада социалистик мажбурият қандай бажарилаётганлиги билан танишмоқ учун 26 майда Тошкентдан Сталинободга учиб кетди.

Делегация составида Сурхондарё область Денов районидаги «Ҳақиқат» колхози трактор-далачилик бригадасининг бошлиғи ўртоқ Абдураҳмонов, Фарғона областидаги иккинчи Охунбобоев РТСининг бош инженери ўртоқ Содиқов, Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлигининг ходимларидан Френкин ва Никитин ўртоқлар, Бутуниттифоқ пахтачилик илмий тадқиқот институтининг директори ўртоқ Маннонов, Ўзбекистон қишлоқ хўжалик фанлар академиясининг корреспондент аъзоси ўртоқ Кошевников ҳамда колхоз ва совхоз ишлаб чиқариши, қишлоқ хўжалик ташкилотларининг бошқа вакиллари ҳам бор.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари ўртоқ Г. А. Габриельянц бригадага бошчилик қилмоқда. (ЎзТАГ).

Улуғ рус халқи билан абадий биргамиз!

Кеча республикамиз пойтахти Тошкентда Ўрта Осиёнинг Россияга қўшиб олинишининг прогрессив аҳамиятига бағишланган бирлашган илмий сессия очилди.

Сессияда Москва, Ленинград, Киев, Закавказье, Болтиқ бўйи республикалари, Ўрта Осиё ва Қозоғистондан келган фан намоёндалари иштирок этмоқда.

Ўрта Осиёнинг Россияга қўшиб олиниши ҳақидаги масала катта илмий ва назарий аҳамиятга эга бўлган масаладир. Бу масалани тарихий жиҳатдан тўғри, марксча-ленинча позицияда туриб асослаб бериш совет фани учун муҳим аҳамиятта эгадир.

Маълумки, Ўрта Осиё республикалари, шу жумладан Ўзбекистон Россияга қўшиб олинганга қадар бир қанча майда хонликларга бўлинган эди. Бу хонликлар ўртасида тез-тез бўлиб турадиган ўзаро урушлар, жанжаллар ўлканинг экономикасини бениҳоя заифлаштириб юборарди, ваҳшиёна эксплуатация ва ҳуқуқсизлик, ишлаб чиқаришнинг ниҳоят даражада қолоқлиги туфайли меҳнаткаш халқ оммасининг аҳволи ғоят даражада оғир эди, қашшоқлик, очлик ҳукм сурарди.

Чор Россияси Ўрта Осиёни, Ўзбекистонни босиб олган вақтда бу ерда хўжаликнинг капитализмга қадар бўлган формаси, феодал-патриархал формаси мавжуд эди. Чоризм Ўзбекистон территориясидан рус капиталистларининг товарларини сотадиган, корхоналарини хомашё билан таъминлайдиган база сифатида фойдаланмоқчи эди. Шунинг учун ҳам чоризм ўлкада ишлаб чиқариш муносабатларини ривожлантириш ҳақида ўйламади, халқ оммасини эса нодонликда, саводсизликда сақлади. Меҳнаткаш халқ энди икки томонлама: бир томондан хонлар, беклар, бойлар ва иккинчи томондан чор капиталистлари, мустамлакачилари зулми остида эзилди.

Чор Россияси империалистлари ўлка экономикаси ва маданиятини ривожлантириш ҳақида мутлақо ўйламасалар ҳам, лекин Ўзбекистон территорияси Россияга қўшиб олингандан кейин, империалистларнинг хоҳишига боғлиқ бўлмаган ҳолда ўлкада янги ишлаб чиқариш муносабатлари вужудга кела бошлади. Рус капитализми ўз корхоналарига бу ердан хомашё олиб кетиш мақсадида темир йўл қура бошлади. Янги корхоналар, пахта тозалаш, ёғ чиқариш заводлари вужудга кела бошлади. Ишлаб чиқаришнинг эски феодал формалари ўрнига, бирмунча прогрессив, капиталистик формалари вужудга кела бошлади. Натижада ўлкада энг илғор синф бўлган ишчилар синфи пайдо бўла бошлади.

Ўзбекистоннинг Россияга қўшиб олиниши натижасида ўзбек халқи илғор, энг революцион рус пролетариатидек ҳалоскор, буюк иттифоқчига эга бўлди. Рус ишчилари синфи Ўрта Осиёга дунёда энг илғор фикрни, революцион назария — марксизм-ленинизмни олиб келди. Рус ишчилар синфи жаҳонга Лениндек буюк сиймони, революция гениясини берди, Россия эса революция бешиги, ленинизм Ватани бўлди. Ленин тузган, тарбиялаб вояга етказган революционерлар партияси — Коммунистик партия марксизм-ленинизмнинг буюк интернационал байроғи остида барча миллатларнинг ишчи ва деҳқонларини ишчилар синфи бошчилигида битта қудратли иттифоқ қилиб уюштирди, уларни помешчик ва капиталистлар ҳокимиятини ағдариб ташлашга, ҳар қандай эксплуатация ва миллий зулм кишанларини абадий парчалаб ташлашга, янги социалистик жамият барпо этишга бошлаб борди.

Кишилик тарихида янги даврни — капитализмнинг ҳалокати ва социализмнинг тантанаси даврини бошлаб берган Улуғ Октябрь социалистик революцияси социал ва миллий зулмнинг ҳар қандай формаларини йўқ қилиб, барча халқлар ва миллатларнинг тенглиги, дўстлиги, қардошларча ҳамкорлигини мустаҳкам ғоявий асосда вужудга келтирди, илгари эзилиб келган, ҳуқуқсизликка маҳкум этилган халқларни социализмнинг кенг ва ёруғ йўлига олиб чиқди, озодлик, фаровонлик ва тинчлик нурларидан баҳраманд қилди.

«Мамлакатимизда социалистик революция қилинган вақтда, — дейди Н. С. Хрушчев партиямиз XXI съездида қилган докладида, — **ё капитализмга қадар бўлган босқичда турган, ёки эндигина капитализмга ўтаётган Қозоғистон, Ўрта Осиё халқлари социалистик ривожланиш йўлидан бориб нақадар катта муваффақиятларга эришганликларини эндиликда ҳамма кўриб турибди. Бу халқлар капиталистик ривожланишнинг бутун уқубатли босқичини бошларидан кечирмадилар, улар анча ривожланган социалистик миллатларнинг, жумладан рус социалистик миллатининг мадади ва ёрдами билан капиталистик ривожланиш босқичини четлаб ўтиб, социализмга ўтишга муваффақ бўлдилар».**

Рус халқи барча халқлар ичида ўзининг заковатлиги, чидамлиги, ақли расолиги, қардошлик ва дўстликнинг ажойиб ҳамда юксак namуналарини кўрсата билиши билан улуғ Ватанимиздаги барча халқларнинг иззат ва ҳурматига сазовор бўлди. Шунинг учун ҳам барча миллатлар, шу жумладан ўзбек халқи рус халқини ўзининг катта оғаси деб билади. Ўзбек халқи СССР даги барча халқлар билан ҳамкорликда, улуғ оғаси рус халқининг беғараз ва қардошларча ёрдами туфайли хўжалик ва маданий қурилишда ажойиб муваффақиятларни қўлга киритди. Совет Ўзбекистони ҳур республикаларнинг озод иттифоқида гуллаб-яшнаётган, коммунизм сари дадил қадамлар билан олға бораётган қудратли индустрлашган, колхозлашган социалистик республика бўлиб қолди. Эндиликда Совет Ўзбекистони ўз қудрати ва халқ хўжалигининг техника билан қуролланганлиги жиҳатидан ғарбий Европадаги саноати тараққий этган мамлакатлар билан бемалол баҳслаша олади.

КПСС XXI съезди республикамиз экономикаси ва маданиятини ривожлантиришнинг янада кенг истиқболларини очиб берди. Коммунистик қурилишни кенг авж олдириш программаси бўлган етти йиллик планда мамлакатимиз барча миллатларининг янада гуллаб-яшнаши, равнақ топиши ҳақидаги ленинча доно миллий сиёсат ўз ифодасини топган, улуғ оғамиз, биродаримиз рус халқи бошчилигидаги қардошлик оиламизнинг яқин порлоқ келажаги ифодаланган.

Ўзбек халқи ўзининг бахтли ҳаётига энг прогрессив миллат бўлган рус халқи билан бирга бўлганлиги, унинг тақдири билан ўз тақдирини бир умрга қўшганлиги туфайлигина эришди. Агар Ўрта Осиё, Ўзбекистон Россияга қўшиб олинмаганда, Британия империализми ёки бошқа империалистик давлатларнинг мустамлака зулми остига тушиб қолган, ҳозирги Эрон, Покистон ва бошқа мамлакатлардек қолоқ мамлакат даражасида қолиб кетган бўлур эди.

Рус халқи билан абадий бирга бўлиш, қардош халқларнинг эркин иттифоқида дўст ва иноқ бўлиб яшаш ўзбек халқининг ҳаётини яна ҳам мазмунли ва гўзал қилмоқда.

Ўзбек халқи ўзининг ҳамма вақт баҳордек гўзал бахтиёр ва фаровон ҳаёти учун, порлоқ истиқболи учун энг катта оғаси улуғ рус халқидан, доно йўлбошчимиз Коммунистик партиядан абадий миннатдордир.

Бирлашган илмий сессиянинг мажлислар залида.

А. Палехов фотоси.

Ўрта Осиёнинг Россияга қўшиб олинишининг прогрессив аҳамиятига бағишланган бирлашган илмий сессия

Ўрта Осиёнинг Россияга қўшиб олинишининг прогрессив аҳамиятига бағишланиб, СССР Фанлар академияси, Ўзбекистон, Тожикистон, Қирғизистон ва Туркманистон Фанлар академияларининг 26 майда Тошкентда очилган бирлашган илмий сессияси Ўзбекистон меҳнаткашларининг ижтимоий-сиёсий ҳаётида катта воқеа бўлди.

Ўзбекистон пойтахти ўз азиз меҳмонларини — илмий сессия қатнашчиларини зўр хурсандлик билан кутиб олди. Шаҳар кўчалари давлат байроқлари билан, қардош республикаларнинг вакилларига самимий салом сўзлари ёзилган транспарантлар билан безатилди. Мамлакатнинг илмий ҳаётидаги бу муҳим воқеа совет халқлари бузилмас бирлигининг ва дўстлигининг, пролетар интернационализми ленинча идеялари тантанасининг шонли байрами сифатида нишонланмоқда.

Бирлашган сессия очилган Ўзбекистон ССР Олий Совети мажлислар залида сессиянинг иши бошланмасдан анча илгари ҳамма ўринлар эгалланган эди. Бу ерда мамлакатнинг атоқли олимлари, деярлик барча иттифоқчи республикалардаги илмий коллективларнинг вакиллари, жуда кўп меҳмонлар бор.

Президиум столи олдида академиклар Е. М. Жуков, И. И. Минц, СССР Фанлар академиясининг корреспондент-аъзолари Ҳ. М. Абдуллаев, С. П. Толстов, С. Ю. Юнусов ва москвалик машҳур олимлар, тарих фанлари докторлари М. П. Ким ва А. В. Пясковский, профессор Д. М. Букин, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг академиклари К. Е. Житов, К. З. Зокиров, Т. Н. Қориниёзов, С. С. Капаш, И. М. Мўминов, Т. А. Саримсоқов, С. В. Стародубцев, М. Т. Ўразбоев, Тожикистон ССР Фанлар академиясининг президенти С. У. Умаров, Туркманистон КП Марказий Комитетининг секретари, тарих фанлари кандидати Ш. Т. Тошлиев, Қирғизистон ССР Фанлар академиясининг президенти И. К. Охунбоев, Қозоғистон ССР Фанлар академияси Тарих институтининг директори А. Н. Нусупбеков, Озарбайжон ССР Фанлар академиясининг вице-президенти А.С. Сумбатзода, Арманистон ССР Фанлар академиясининг корреспондент-аъзоси В. К. Восканян, тарих фанлари кандидати А. И. Тереножкин (Украина Фанлар академияси), тарих фанлари кандидати Ю. М. Юрганис (Литва Фанлар академияси), Эстония ССР Фанлар академияси Тарих институтининг директори В. А. Маамяси ва бошқа олимлар ўтирибдилар.

Президиумда — Ўзбекистон КП Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов, Ўзбекистон КП Марказий Комитетининг секретари З. Р. Раҳимбобоева, Тошкент область партия комитетининг биринчи секретари Р. Ғ. Ғуломов, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети раисининг биринчи ўринбосари А. Н. Рудин, республика Министрлар Совети раисининг ўринбосарлари С. А. Азимов, М. В. Муҳаммаджонов, Тошкент шаҳар партия комитетининг биринчи секретари Ф. Х. Хўжаевлар ўтирибди.

Сессияни Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг президенти Ҳ. А. Абдуллаев очади.

Ўртоқ Абдуллаев ўзининг кириш нутқида сессия ишларида қатнашиш учун Тошкентга келган қардош республикалар олимларини қизғин табриклайди.

Бирлашган илмий сессиянинг иши, дейди у, КПСС XXI съездининг тарихий қарорларидан илҳомланган Совет Иттифоқидаги барча халқлар коммунизм қуришдан иборат улуғвор планни тезрок амалга ошириш учун курашга отланган ажойиб кунларда ўтмоқда.

Ўрта Осиё халқлари қаҳрамонона меҳнатда эришган буюк социалистик ғалабалари учун ўзларининг улуғ йўлбошчиси В. И. Лениндан, жонажон Коммунистик партиядан чексиз миннатдордирлар. Ленинча партиянинг етакчилиги, рус халқининг беғараз ёрдами туфайли Шарқдаги совет республикаларининг ҳамма халқлари бахтиёр ва озод ҳаётга эришдилар.

Ленинча миллий сиёсат Ўрта Осиё халқларини ўз моддий ва маънавий кучларининг мислсиз равнақига олиб келди, уларни кўп миллатли совет давлатидаги барча халқлар билан ягона ва дўст оилага бирлаштирди.

Бизнинг муваффақиятларимизни ҳамма кўриб турибди, бутун дунёдаги соф виждонли кишилар бу муваффақиятларни кўриб, қойил қолмоқда. Бутун мамлакат билан биргаликда Ўрта Осиё республикалари социализм сари инсоният тарихида мисли кўрилмаган катта қадам ташладилар. Ўрта Осиё халқларининг буюк тарихий юриши билан таққос қилиш мумкин бўлган эталон, бундай ўлчов тарихда йўқ.

Ўрта Осиё халқлари пролетар интернационализми байроғи остида жаҳонда биринчи социалистик революция ғалабаси учун тарихий жангга отланишлари билан, ишчи ва деҳқонларнинг жаҳонда биринчи кўп миллатли социалистик давлатини вужудга келтириш ишига шонли ҳисса қўшганликлари билан ўз бахтларини топдилар.

Совет Шарқидаги ҳамма халқларнинг қалби Ўрта Осиё халқларининг кўп асрлик маданияти жуда бой совет маданиятига унинг таркибий қисми бўлиб қўшилганлиги ва мисли кўрилмаган даражада янги равнақ топганлиги учун, совет фанининг сўнмас шуҳратида совет Шарқи халқларининг муваффақиятлари ҳам борлиги учун ифтихор билан тўлиб-тошган.

Ўрта Осиёдаги совет республикаларининг ишчилар синфи, колхозчи деҳқонлари, совет зиёлилари ва барча меҳнаткашлари учун социалистик қурилишнинг порлоқ ғалабаларига, мамлакатимизда социализмнинг узил-кесил ғалаба қилишига уларнинг қаҳрамонона меҳнати ҳам қўшилганлигини, бундан атиги 40 йил муқаддам тарқоқ ва биқиқ ҳолда яшаб келган халқлар қудратли социалистик лагерга уюшганликларини англашдан ҳам қувончлироқ нарса йўқ. Бутун инсониятнинг гениал устози В. И. Лениннинг ватандоши бўлиш Ўрта Осиёдаги миллий республикаларнинг ҳамма халқлари учун ғоят буюк шарафдир. Ўрта Осиё халқлари инсониятнинг катта йўлидан мамлакатимиздаги барча халқлар билан биргаликда коммунизм сари олға бормоқда.

Ўрта Осиёнинг Россияга қўшиб олиниши ғоят катта прогрессив аҳамиятга эга бўлди. Совет тарих фанининг бу муҳим проблемасини илмий марксистик жиҳатдан тўғри ҳал қилишнинг аҳамияти жуда катта. Москва, Ленинград ва барча қардош республикалар олимлари маҳкам илмий ҳамкорлик қилгандагина олдимизда турган вазифани муваффақиятли ҳал қилиш мумкин. Шубҳа йўқки, ўтказилаётган сессия катта илмий муваффақиятларнинг натижаларини намойиш қилади ва пролетар интернационализми ҳамда совет ватанпарварлигини, мамлакатимиз халқларининг дўстлиги ва бирлигини янада мустаҳкамлаш белгиси остида ўтади.

Меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбиялаш ишига актив хизмат қилиш совет тарихчилари ва шарқшуносларининг энг фахрли бурчидир. Совет тарихчилари ва шарқшунослари прогрессив дунёқарашнинг шаклланишига қудратли таъсир ўтказишлари, уларнинг тадқиқотлари эса илмга хилоф ва марксизмга хилоф концепцияларга қарши курашда ўткир ғоявий қурол бўлиши лозим. Тарихни сохталаштирувчилар ва ревизионистлар, империалистларнинг ва мустамлакачиларнинг ҳар хил малайлари совет олимларининг асарларида қаттиқ зарбага ва ўткир танқидга учрашлари лозим.

(ДАВОМИ ИККИНЧИ БЕТДА)

Мирзачўл ва Верхне-волинск район пиллачиларининг муваффақияти

Қуртларни агротехника муддатларида тўйдириб боққан, жадал усулларни қўллаб, уларнинг эрта дастага киришини таъминлаган Мирзачўл район пиллачилари йиллик планни муддатидан илгари ортиғи билан 101,4 процент бажардилар.

Айниқса, райондаги Сталин номли, Ленин номли, Мичурин номли колхозларнинг пиллачилари яхши натижаларга эришдилар.

Районда пилла топшириш ҳали ҳам қизғин давом этмоқда, давлатга яна камида 7 тонна пилла ҳосили етказиб бериш учун курашилмоқда.

* * *

Верхне-волинск райони колхозлари ва совхозларида бу йил мўл пилла ҳосили етиштирилди. Бунга зиммага олинган мажбуриятни бажариш йўлида ҳалол меҳнат қилинганлиги, қуртлар вақтида тўйдириб боқилганлиги туфайли эришилди. Кеча район пиллачилари давлатга 13 минг 838 килограмм ҳосил топшириб, йиллик планни 101 процент бажарганликлари ҳақида рапорт бердилар.

Колхоз ва совхозларда қолган ҳосилни сира нобуд қилмай, йиғиб олиш ва давлатга пландан ташқари 3000 килограмм пилла топшириш учун қизғин кураш кетмоқда.

Юқори Чирчиқ райони давлатга тухум сотиш йиллик планини бажарди

Кеча райондан телефон орқали хушхабар олинди. Ўзаро социалистик мусобақани кенг авж олдирган паррандачилар катта муваффақиятга эришганликлари ҳақида рапорт бердилар. Район бўйича давлатга тухум топшириш йиллик плани муддатидан илгари 102 процент бажарилди.

Район меҳнаткашлари эришилган дастлабки муваффақиятларини мустаҳкамлаш ва давлатга пландан ташқари 100 минг дона тухум топшириш учун курашмоқдалар.

ОБЛАСТЬ РАЙОНЛАРИДА ПИЛЛА ТАЙЁРЛАШНИНГ БОРИШИ ТЎҒРИСИДА 1959 ЙИЛ 26 МАЙГАЧА БЎЛГАН

МАЪЛУМОТ

(Планга нисбатан процент ҳисобида)

Районлар	Ҳаммаси бўлиб	Бир кунлик ўсиш
Мирзачўл	101,4	26,9
Верхне-волинск	94,0	33,7
Қорасув	67,5	20,9
Қуйи Чирчиқ	66,6	22,8
Ўрта Чирчиқ	63,1	19,0
Бекобод	50,6	11,4
Оққўрғон	45,1	15,6
Боёвут	39,6	10,7
Калинин	37,9	11,4
Оржоникидзе	30,9	9,4
Чиноз	30,8	16,0
Сирдарё	29,6	12,7
Гулистон	29,6	11,5
Пискент	28,7	9,3
Янгийўл	15,5	5,0
Юқори Чирчиқ	5,7	1,3
Оҳангарон шаҳри	4,7	2,3
Бўка	5,6	3,6
Бўстонлиқ	1,0	0,6
Паркент	—	—
Янгиер шаҳри	—	—
Область бўйича	32,3	10,3

Ҳурмат тахтаси

Давлат пилла тайёрлаш планини муддатидан илгари бажарганликлари учун область **Ҳурмат тахтасига** ёзиладилар:

Мирзачўл райони (район партия комитетининг секретари **Укубоев,** район ижроия комитетининг раиси **Ҳидоятов,** район ипакчилик бўлимининг мудири **А. Мадиев,** район комсомол комитетининг секретари **Тоғаев** ўртоқлар). Бу район пилла топшириш планини 101,4 процент бажарган. Район пиллачилари давлатга пландан ташқари қўшимча равишда яна 7 тонна пилла топшириш мажбуриятини олдилар.

Қуйи Чирчиқ районидаги **Ленин номли колхоз** (правление раиси **Ким Чи Ен,** партия ташкилотининг секретари **Г. З. Хан** комсомол ташкилотининг секретари **Бейсенов** ўртоқлар). Бу колхоз пилла топшириш планини 108,5 процент бажарган. Пилла топшириш давом этмоқда.

Шу райондаги **«III интернационал» колхози** (правление раиси **А. И. Ким,** партия ташкилотининг секретари **Пак-Ден-Ен,** комсомол ташкилотининг секретари **Ли Тимофей** ўртоқлар), бу колхоз пилла топшириш планини 104,2 процент бажарган.

СССР Партия-Ҳукумат делегациясининг Албанияда бўлиши

ТИРАНА, 25 май. **(ТАСС махсус мухбирлари).** Совет Иттифоқининг Н. С. Хрушчев бошчилигидаги Партия-Ҳукумат делегацияси бугун Албания Меҳнат партияси Марказий Комитетида, Халқ Мажлиси Президиумида ва Министрлар Советида бўлди. Албания Халқ Республикасининг СССРдаги фавқулодда ва мухтор элчиси Нести Насе делегацияга ҳамроҳ бўлди.

Делегацияни Албания Меҳнат партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Анвар Хўжа, Халқ мажлиси Президиумининг Раиси Хожи Леши, Министрлар Советининг Раиси Мехмет Шеху, Бекир Балуку, Гого Нуши, Хусни Капо, Лири Белишова, Мануш Муфтиу, Спиро Колека, Адил Чарчани, Хаки Тоска, Кочо Теодоси, Рамиз Алия, Рапо Дервиши, Албания Меҳнат партияси Марказий Комитетининг, Халқ мажлиси Президиумининг ва ҳукуматнинг аъзолари қабул қилдилар.

Визит вақтида бўлган суҳбат ғоят самимий ва дўстона вазиятда ўтди.

Визитдан кейин Албания Меҳнат партияси Марказий Комитетининг Биринчи секретари Анвар Хўжа ва Албания Халқ Республикаси Министрлар Советининг Раиси Мехмет Шеху Совет Иттифоқи Партия-Ҳукумат делегацияси шарафига зиёфат бердилар. Зиёфат самимий, дўстона вазиятда ўтди.

Зиёфат вақтида Анвар Хўжа ва Н. С. Хрушчев қадаҳ кўтариб, дўстона нутқ сўзладилар.

ТИРАНА, 25 май. **(ТАСС махсус мухбирлари).** Бугун Н. С. Хрушчев бошчилигидаги Партия-Ҳукумат делегацияси албан халқининг миллий озодлик курашида ҳалок бўлган қаҳрамонлар қабрига гулчамбар қўйди. Гулчамбардаги лентага рус ва албан тилларида қуйидаги сўзлар ёзилган: «Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Партия-Ҳукумат делегациясидан. Ўз Ватанининг озодлиги ва мустақиллиги учун курашда ҳалок бўлган қаҳрамонларга абадий шон-шарафлар бўлсин».

Гулчамбар қўйиш маросимида Анвар Хўжа, Мехмет Шеху ўртоқлар ва Албаниянинг бошқа раҳбар арбоблари ҳозир бўлдилар.

Д. БОЧАРОВ,
Н. ФИЛАТОВ.

СССР ва Албания Халқ Республикаси Партия-Ҳукумат делегациялари ўртасида музокаралар

ТИРАНА, 25 май. **(ТАСС махсус мухбирлари).** 1959 йил 25 майда Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Партия-Ҳукумат делегацияси билан Албания Халқ Республикаси Партия-Ҳукумат делегацияси ўртасида музокаралар бошланди.

Музокараларда Совет томонидан КПСС Марказий Комитетининг Биринчи секретари ва СССР Министрлар Советининг Раиси Н. С. Хрушчев, КПСС Марказий Комитети Президиумининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари Н. А. Муҳитдинов, СССР Мудофаа министри Р. Я. Малиновский, СССР Ташқи ишлар министрининг ўринбосари Н. П. Фирюбин, СССРнинг Албания Халқ Республикасидаги фавқулодда ва мухтор элчиси В. И. Иванов, ВЦСПС секретари А. А. Булгаков, Грузия Коммунистик партияси Марказий Комитетининг секретари Ф. Д. Думбадзе, Озарбайжон ССР Министрлар Совети раисининг ўринбосари С. А. Везиров, КПСС Марказий Комитети бўлим мудирининг ўринбосари И. Т. Виноградов, Тожикистон КП Марказий Комитетининг секретари Ж. Расулев қатнашмоқдалар.

Музокараларда Албания томонидан Албания Меҳнат партияси Марказий Комитетининг Биринчи секретари Анвар Хўжа, Албания Халқ Республикаси Министрлар Советининг Раиси Мехмет Шеху, Албания Меҳнат партияси Марказий Комитетининг секретари Хусни Капо, Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари ва Халқ мудофааси министри Бекир Балуку, Албания касаба союзлари Марказий кенгашининг раиси Гого Нуши, Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари Спиро Колека, Албания Меҳнат партияси Марказий Комитетининг секретари Лири Белишова, Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари ҳамда Маориф ва маданият министри Мануш Муфтиу, министрлар Совети Раисининг ўринбосари ва Давлат план комиссиясининг раиси Кочо Теодоси, Министрлар Совети Раисининг ўринбосари Абдул Келэзи, Саноат ва кон-руда саноати министри Одил Чарчани, Қишлоқ хўжалиги министри Матьо Чомо, Ташқи ишлар министри Бехар Штюла ҳамда Албания Халқ Республикасининг СССРдаги фавқулодда ва мухтор элчиси Нести Насе қатнашмоқдалар.

Делегациялар иккала томонни қизиқтираётган кўп масалалар юзасидан фикр олишдилар.

Музокаралар давомида ҳамма масалалар юзасидан қарашларнинг тамомила бир хиллиги аниқланди.

Музокаралар самимий ва дўстона вазиятда ўтди. Музокаралар давом эттирилмоқда.

Ўрта Осиёнинг Россияга қўшиб олинишининг прогрессив аҳамиятига бағишланган бирлашган илмий сессия

(БОШИ БИРИНЧИ БЕТДА)

«Ўрта Осиёнинг Россияга қўшиб олиниши» тўғрисида доклад қилиш учун Тожикистон ССР Фанлар академиясининг академиги **С. Ражабовга** сўз берилади.

Ўрта Осиё халқлари, деди докладчи, Коммунистик партиянинг раҳбарлигида, улуғ рус халқининг қардошларча ёрдами билан тараққиётнинг капиталистик босқичини бошидан кечирмай, тарихан жуда қисқа вақт ичида социализмга келдилар ва эндиликда Совет Иттифоқидаги барча халқлар билан биргаликда комил ишонч билан коммунизм сари, олға бормоқдалар. Улуғ Лениннинг қолоқ мамлакатлар илғор мамлакатлар пролетариати ёрдам берган шароитда тараққиётнинг шундай йўли мумкин эканлиги тўғрисидаги гениал башорати Ўзбекистон, Тожикистон, Туркманистон ва Қирғизистон мисолида яққол исбот этилди. Социализмнинг ғалабаси ва Ўрта Осиёдаги совет республикаларининг гуллаб-яшнаганлиги Коммунистик партия ленинча миллий сиёсатининг тантанаси бўлди ва Шарқдаги бошқа халқлар учун илҳомбахш намуна бўлди.

Ўрта Осиё халқларининг социалистик қурилишнинг шонли тарихий йўлида эришган муваффақиятлари Ўрта Осиёнинг Россияга қўшиб олинишининг, Ўрта Осиё халқларининг улуғ рус халқи билан мустаҳкам иттифоқи ва ҳамкорлигининг ўрнатилиши сиёсий ва иқтисодий жиҳатдан ғоят ижобий аҳамиятга эга бўлганлигини очиқ-равшан кўрсатади.

Революциядан илгариги даврда Ўрта Осиёнинг забт этилиши ва Россияга қўшиб олинишига бағишлаб бир қанча асарлар нашр этилган. Россия ва бир қанча чет мамлакатларнинг шарқшунослари, тарихчилари, саёҳлари, публицистлари, ҳарбий арбоблари бу воқеага турли позицияда туриб баҳо бердилар. Аммо, ана шу асарларнинг ҳаммасида бу воқеага тўғри, илмий баҳо берилмаган эди. Ана шу асарларда Ўрта Осиё халқларининг социал-иқтисодий аҳволи, Туркистоннинг чоризм томонидан забт этилишига олиб келган ички ва ташқи сиёсий шароитлар очиб ташланмаган эди ва энг муҳими бу ўлканинг Россия давлатига қўшиб олиниши қандай оқибатлар келтирганлиги акс эттирилмаган эди.

Сўнгра, докладчи айтадики, М. Н. Покровский ва унинг шогирдлари рус бўлмаган халқларнинг, шу жумладан Туркистон халқларининг Россияга қўшиб олинишининг прогрессив аҳамиятини рад этиб хато қилдилар. «Қўшилишдан энг кам зарар кўрган» деган формула ҳам Туркистоннинг Россияга қўшиб олинишига баҳо беришда мақбул бир формула эмас эди.

Туркистоннинг Россияга қўшиб олиниши, дейди докладчи, Ўрта Осиё халқларининг тарихида янги даврга асос бўлган ғоят прогрессив воқеа бўлди. Қўшиб олиниш рус халқи ва Ўрта Осиё халқларининг шундан аввалги бутун тарихи билан, Ўрта Осиёнинг Россия билан иқтисодий, сиёсий ва маданий алоқаларининг ривожланиши билан тайёрланган эди. Бу алоқалар кўп асрлар мобайнида давом этиб келди. Марказлаштирилган Рус давлати вужудга келиши билан ана шу алоқалар янада ривожланди. Россиянинг Туркистон халқларига нисбатан цивилизациялаштирувчи роли шу алоқаларда тобора яққол кўринди. Бу алоқалар крепостной ҳуқуқ бекор қилиниб, Россияда капитализм тез ривожлана бориши билан Ўрта Осиё учун айниқса муҳим аҳамиятга эга бўлди. Маркс ва Энгельс кўп миллатли Россиянинг социал-сиёсий тузумини чуқур текшириб, чор самодержавиесининг реакцион моҳиятини фош қилдилар ва бу билан бирга, Россиянинг Кавказга, Ўрта Осиёга ва Россиянинг бошқа чекка ўлкаларига нисбатан прогрессив ролини кўп марта таъкидладилар.

Докладчи Ўрта Осиёнинг Россияга қўшиб олиниши арафасида бу ўлкадаги ички социал-сиёсий аҳволни характерлаб айтадики, бу аҳвол жуда ҳам мураккаб эди. Ўша даврда Ўрта Осиё территорияси марказлаштирилган ягона давлат бўлмай, парчаланган ҳолда қолган эди, ўлканинг территорияси бир неча феодал давлатлар — Бухоро, Хива ва Қўқон хонликлари, турли бекликлар ўртасида бўлинган эди. Ўрта Осиё хонликларининг феодал тузуми шу қадар орқада қолган эдики, унда ҳатто, капиталистик муносабатларнинг вужудга келиши билан боғлиқ бўлган чириш, емирилиш аломатлари ҳали кўринмас эди. Феодалларнинг ер ва сувга бўлган мулкчилиги ғоят кенг тарқалган эди. Қуллар сотилар ва сотиб олинар эди. Ўзаро урушлар тўхтовсиз давом этар эди. Бунинг натижасида халқнинг кучлари тугаб қолар, дала ва боғлар, шаҳарлар, ирригация иншоотлари вайрон бўларди. Буларнинг ҳаммаси ишлаб чиқарувчи кучларнинг ривожланишини тўсиб турди.

Сўнгра, докладчи қуйидагиларни таъкидлайди: Феодалларнинг мудҳиш бебошлиги ва ҳаддан ташқари кўп солиқ, ўлпонлардан, феодалларнинг ўзаро урушларидан жабр-жафо чеккан Ўрта Осиё халқлари Россияга қўшилишдан манфаатдор эдилар. Улар Россияга қўшилиш билан ўзларининг оғир аҳволларида ўзгариш бўлишини кўзлар эдилар. Оддий халқ: «ўрус омад — дуруст омад» («Рус келди — бахт келди») дер эди.

Ўзбек, тожик, қирғиз, қозоқ, туркман, қорақалпоқ халқларининг илғор кишилари Туркистоннинг Россияга қўшиб олиниши буюк тарихий аҳамиятга эга эканлигини тушунар эдилар. Ч. Валихонов, Иброй Олтинсарин, Обой Кунанбоев, А. Дониш, Фурқатнинг асарларида, Асирий, Ҳамза Ҳакимзода, С. Айний ва бошқа кўп ёзувчиларнинг асарларида ана шу фикр ўз ифодасини топди.

Улуғ рус халқининг энг яхши фарзандлари, революционер демократлардан Герцен, Белинский, Чернишевский, Добролюбовлар, социал ва миллий зулмга қарши чиқдилар ва халқлар дўстлиги идеясини пропаганда қилдилар. Уларнинг идеялари Россиянинг энг узоқ чекка ўлкаларида ҳам ўз мухлисларини топди. Бу идеялар мазлум халқларнинг рус халқига ва унинг илғор маданиятига меҳр-муҳаббати ва ҳурматини оширди.

Ўрта Осиёнинг Россияга қўшиб олиниши натижасида Россия кенг бозорга ва битмас-туганмас хом ашё манбаларига эга бўлди. Чоризмнинг Туркистондаги сиёсати мустамлакачилик, реакцион, агрессив сиёсат эди. Ўрта Осиёнинг бошқариш системаси ўлкада яшовчи халқларни эксплуатация қилиш мақсадларига бўйсундирилган эди. Ўрта Осиё оммасининг тўла сиёсий ҳуқуқсизлигига асосланган ва маҳаллий аҳолининг миллий ҳамда иқтисодий манфаатларини инкор қиладиган режим вужудга келтирилган эди. Туркистон халқлари икки ёқлама зулм остида қолган эди. Бир томондан, чор мустамлакачилари, капиталистлари ва помешчиклари, иккинчи томондан, феодаллар, заминдорлар ва бойлар уларни эзар эди.

Докладчи Ўрта Осиёда капиталистик муносабатларнинг ривожланишида икки асосий даврни, яъни XIX асрнинг иккинчи ярмида Россиянинг халқ хўжалигида саноат капитализми ҳукм сурган даврни ва XIX асрнинг охири ҳамда XX асрнинг бошида молия капитали ҳукм сурган даврни кўрсатади. Ўрта Осиё биринчи даврда асосан Россия саноатининг маҳсулоти сотиладиган бозор бўлган эди; иккинчи давр Ўрта Осиёда бир қанча саноат тармоқларининг вужудга келиши билан характерланади.

Ўрта Осиё ишчилари оммаси революцион руҳда тарбияланди ва рус большевикларидан, рус ишчиларидан таълим олди ва эксплуататорларга қарши синфий кураш тажрибасини улардан ўрганди.

Улуғ Октябрь социалистик революцияси эски Россия халқларининг тақдирини тубдан ўзгартириб юборди. Октябрь революциясининг бевосита таъсири билан Ўрта Осиёда буюк революцион ўзгаришлар рўй берди. Ўрта Осиё халқлари социал ва миллий зулмдан абадий қутилдилар, сўнгра эса, олға қараб жуда катта қадам қўйиб, чор Россиясининг энг қолоқ, энг қашшоқ чекка ўлкаларини илғор социалистик республикаларга айлантирдилар.

Академик С. Ражабов докладининг охирида қуйидагиларни айтади:

— СССР халқларининг буюк қардошлик оиласида Коммунистик партия раҳбарлигида коммунизм сари олға бораётган Ўрта Осиё халқлари жанговар революцион традицияларга эга бўлган ва Улуғ Октябрь социалистик революцияси байроғини биринчи бўлиб баланд кўтарган рус халқидан таълим олиб келдилар, таълим олмоқдалар ва бундан кейин ҳам таълим оладилар.

Ўрта Осиё халқлари коммунизм йўлини очиб берган улуғ Лениндан, Коммунистик партиядан ва улуғ рус халқидан абадий миннатдордирлар.

Тарих фанлари доктори **А. В. Пясковский** (СССР Фанлар академияси) «Ўрта Осиё халқларининг рус халқи революцион курашига қўшилиши — Ўрта Осиёнинг Россияга қўшиб олинишининг энг муҳим прогрессив оқибати» деган темада доклад қилди.

Ўрта Осиё тарихига доир асарларда энг кўп тарқалган хатоларнинг бири шундан иборат эдики, — деди докладчи, — чоризм ва унинг ана шу ўлкадаги роли маълум даражада безаб кўрсатилар эди. Ҳақиқатда эса, Ўрта Осиёнинг Россияга қўшиб олиниши ўлкадаги мазлум халқларга келтирган прогрессив нарсаларнинг ҳаммаси, Россиянинг илғор ишчиларининг таъсири остида Ўрта Осиё халқларининг сиёсий ҳаётида, экономикасида ва маданиятида рўй берган барча прогрессив жараёнлар чоризмнинг хоҳишига хилоф суратда ва унинг халқларни эзувчи миллий мустамлакачилик сиёсатига хилоф равишда амалга ошди.

Маълумки, чоризм Ўрта Осиё жамиятининг ичида капиталистик муносабатларнинг ривожланишидан манфаатдор эмас эди. Аммо, қатъий иқтисодий қонунларнинг таъсири натижасида феодализм муносабатларига нисбатан прогрессивроқ бўлган капиталистик муносабатлар Ўрта Осиёда ўзи учун йўл очди ва бу ўлкада ривожлана бошлади. Чоризм Ўрта Осиёда маҳаллий миллатлар орасидан пролетар кадрларнинг вужудга келишига тўсқинлик қилиш сиёсатини зўр бериб ўтказиб келди. Аммо, бунга қарамай, чор маъмурларининг хоҳиши ва иродасига хилоф суратда Ўрта Осиёда саноат пролетариати, маҳаллий миллатлар орасидан малакали ишчи кадрлар вужудга кела бошлади. Чоризм прогрессив демократик ва социалистик идеяларни йўқ қилишга, бу идеяларнинг мустамлакалардагина эмас, метрополиянинг ўзида ҳам тарқалишига йўл қўймасликка уринган эди. Лекин шунга қарамай, ана шу идеялар чоризмнинг хоҳишига хилоф суратда Ўрта Осиёда ҳам тарқала бошлади.

Марксизм-ленинизм идеяларининг маҳаллий меҳнаткашлар оммасига кўрсатган таъсири, миллий озодлик курашида рус халқининг ва рус ишчилар синфининг унга берган кўмаги, бу курашнинг Россиядаги революцион ҳаракат билан қўшилиб кетганлиги, Ўрта Осиё халқларининг илғор рус маданиятидан баҳраманд бўлганлиги — буларнинг ҳаммаси Ўрта Осиёдаги меҳнаткашлар оммасини миллий ва социал жиҳатдан тамомила озод қилишнинг гарови бўлди.

Биринчи рус революцияси, деб таъкидлайди докладчи, Туркистоннинг туб аҳолисини сиёсий тарбиялашнинг жиддий мактаби бўлди. 1905-1907 йиллар революцияси арафасида ва революция даврида Туркистонда 15 социал-демократик ташкилот ва комитет тузилган ва актив иш олиб борган эди. Ана шу ташкилот ва комитетларнинг кўпчилигида большевикларнинг таъсири кучли эди. 1905-1907 йиллар революцияси вақтида неча юзлаб нелегал прокламация ва варақалар кўп нусха нашр этилди. Социал-демократлар яширин шароитда большевистик руҳдаги газеталарни чиқариб турар эдилар. Марксизм-ленинизм адабиёти ҳам Ўрта Осиёда кўп тарқатилар эди.

РСДРПнинг Туркистон ташкилотлари маълум сабабларга кўра миллий масалага кўп эътибор бериб келди. Большевиклар ўз газеталари ва варақаларида бу масалада марксча-ленинча миллий сиёсатни оммага сабот билан тушунтирдилар, миллатларнинг тамомила озод ва тенг бўлишини талаб қилдилар, барча миллат меҳнаткашларини бирлашишга чақирдилар, чоризмнинг бир миллатни бошқа миллатга қарши гиж-гижлатишига қарши курашдилар, буржуа миллатчиларнинг иғвогарликдан иборат ана шу сиёсатдаги ролини фош қилдилар.

Докладчи кўп мисоллар келтириб, 1905 йилдаёқ Туркистонда миллий озодлик кураши кучайганлигини, бу кураш 1906 йилда оммавий тус олганлигини кўрсатади. 1905-1907 йиллар революцияси даврида Туркистондаги маҳаллий миллат ишчиларининг ҳаракати ҳақиқатда рус ишчилар ҳаракати билан қўшилиб кетди ва бу ҳаракат билан биргаликда ривожланди.

Россияда 1910-1914 йиллардаги янги революцион кўтарилиш Ўрта Осиёга ҳам кучли революцион таъсир кўрсатди. Шундан кейинги даврда Россиядаги революцион ҳаракатнинг Ўрта Осиё халқларининг революцион озодлик кураши билан алоқаси тобора ўсиб мустаҳкамлана борди.

1916 йилнинг иккинчи ярмида Ўрта Осиё ва Қозоғистонда миллий озодлик қўзғолони кенг миқёсда бошланиб кетди. Бу қўзғолон гоҳо сусайиб, гоҳо янги куч билан авж олиб, айрим районларда февраль революциясигача қадар давом этди. Бу қўзғолон, деб таъкидлайди докладчи, мамлакатдаги умумий революцион кураш билан боғланган эди. Россияда кучайиб борган умумреволюцион ҳаракат таъсири остида Ўрта Осиё меҳнаткашлар оммасининг 1916 йилдаги стихияли кураши рус ишчилари ва деҳқонларининг кураши билан қўшилиб кетган, Россиядаги халқ оммасининг урушга ва чоризмга қарши олиб борган умумий кураши билан қўшилиб кетган, жаҳон миқёсидаги реакцион куч бўлган чор самодержавиесининг негизини қақшатган ва февраль буржуа-демократик революциясини тайёрлашда звеноларнинг бири бўлган эди.

1917 йилда Россиядаги революцион ҳаракат билан Ўрта Осиё халқларининг революцион озодлик кураши ўртасидаги алоқа янада кўпроқ кенгайди ва мустаҳкамланди.

Докладчи Ўрта Осиё халқларининг экономикаси ва маданиятини ривожлантиришга Россиянинг кўрсатган таъсири ҳақида гапириб айтадики, Ўрта Осиё экономикасининг анча тараққий этган Россия экономикаси билан бевосита боғланиши, шубҳасиз, прогрессив роль ўйнади. Маълумки, бу алоқа Ўрта Осиё забт этилишидан илгариёқ бошланган эди. Аммо, Ўрта Осиёнинг Россияга қўшиб олиниши ана шу бепоён ўлканинг Россиядаги иқтисодий тараққиётнинг умумий йўлига анча тезроқ тортилишига ёрдам берди. Капиталистик муносабатлар Ўрта Осиёда аста-секин ёйила бошлади ва феодал-патриархал муносабатлар емирила бошлади. Ўрта Осиё Умум Россия ва жаҳон товар муомаласига тобора кўпроқ тортила бошлади. Ўрта Осиё замонавий йўлларга — темир йўлларга ва телеграф, телефон, почта каби алоқа воситаларига эга бўлди.

Илғор рус маданияти ҳам Ўрта Осиё халқларига прогрессив таъсир кўрсатди. Илғор рус маданиятининг таъсири билан ана шу халқлар орасида йирик маданий ва жамоат арбоблари — олимлар, ёзувчилар, композиторлар ўсиб етишди. Улар санъат ва адабиётда реализм ва инсонпарварликни, воқеликни материалистик асосда тушунишни, мазлумлар ва ҳуқуқсизларга меҳр-муҳаббат билан қарашни, золимларга ва эксплуататорларга нафрат билан қарашни рус маданияти арбобларидан ўргандилар. Дунёвий таълимнинг жорий қилиниши Ўрта Осиё халқлари маданиятини ривожлантиришда катта прогрессив роль ўйнади. Ана шу пайтдан бошлаб Ўрта Осиёда том маъноси билан миллий интеллигенция кадрлари ўса бошлади. Илғор рус маданияти театр санъати, музика, сураткашлик, архитектура каби соҳаларда ҳам таъсир кўрсатди.

Улуғ Октябрь социалистик революцияси натижасида Ўрта Осиё халқларининг тарихий тақдирида тубдан бурилиш ясалди. Бир замонлар ҳуқуқсиз бўлган мустамлака халқлари ўзларининг миллий давлатига ва тенг ҳуқуққа эга бўлдилар. Уларнинг чоризм даврида парчалаб юборилган территориялари мустақил миллий давлат қилиб бирлаштирилди, ҳокимият органлари маҳаллий аҳолига яқин ва тушунарли бўлиб қолди, миллий тиллар рус тили билан бир қаторда давлат тили бўлиб қолди.

Бундан 40 йил муқаддам патриархалчилик ва жаҳолат ҳукм сурган, Ўрта аср феодал муносабатлари ҳукм сурган жойларда яшаган кишилар тараққиётнинг капиталистик босқичини кўрмай, эркин коммунистик жамиятни барпо қилмоқдалар.

Докладчи сўзининг охирида бундай деди: Октябрь революциясидан буён Ўрта Осиёнинг ишлаб чиқарувчи кучлари мавж уриб ўсди, социал-иқтисодий муносабатларда кескин бурилиш ясалди, маданий революция амалга оширилди, Ўрта Осиё халқларининг миллий давлатлари вужудга келди. Ўрта Осиё халқлари ўз тақдирини кўпданоқ рус халқининг тақдири билан боғлаганлиги туфайли, Коммунистик партия раҳбарлигидаги рус революцион ишчи синфи сиймосида ўзининг содиқ иттифоқчиси ва раҳбарига эга бўлганликлари туфайли буларга эришиш мумкин бўлди.

Сессиянинг кечки мажлисида Туркманистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг секретари, тарих фанлари кандидати **Ш. Ташлиев** (Туркманистон ССР Фанлар академияси) «Улуғ Октябрь социалистик революцияси — Ўрта Осиё халқларининг тарихий тақдирида бурилиш ясади» деган темада доклад қилди.

Чоризм, деб таъкидлади докладчи, Ўрта Осиёни Россияга қўшиб олганида, ғаразли манфаатларини кўзда тутди, Ўрта Осиёни ўз товарлари сотиладиган бозорга ва хом ашё манбаига айлантиришга интилди, Ўрта Осиё халқларини эса, мустамлака қулларига айлантиришга ҳаракат қилди. Чоризм, капиталистлар ва помешчиклар Ўрта Осиёни Россия «ҳарбий феодал империализми»нинг орқа томони деб ҳисоблар эдилар. В. И. Ленин ва у чиниқтириб ўстирган улуғ коммунистлар партияси Россия меҳнаткашлар оммасини пролетар революциясига отлантириб, мустамлака чекка ўлкаларни пролетар революциясининг резервига айлантиришни муваффақият қозонишнинг энг муҳим шартларидан бири деб ҳисобладилар. Россия пролетариати бу вазифани Коммунистик партия раҳбарлигида муваффақиятли ҳал этди ва Ўрта Осиё меҳнаткашлар оммасини социалистик революциянинг ғалабаси йўлидаги курашга бошлаб борди.

Коммунистик партия халқларнинг ҳуқуқий тенглиги сиёсатини, ҳар қандай зулмни — социал зулмни ҳам, миллий зулмни ҳам тугатиш сиёсатини эълон қилганлиги Улуғ Октябрнинг мустамлака чекка ўлкаларда яшовчи халқларнинг революцион ижоди ва ғайратини кучайтириб юборишига ёрдам берди. Ленинча миллий сиёсат принциплари 1917 йил 15 ноябрда эълон қилинган «Россия халқлари ҳуқуқлари декларацияси»да ва «Россия ҳамда Шарқдаги барча мусулмон меҳнаткашларига» деган мурожаатда ўзининг ёрқин ифодасини топди. Бу ҳужжатларда халқларни бир-бирига қарши гиж-гижлатган чоризм ва буржуа Муваққат ҳукуматининг ҳаракатлари фош қилинди, совет миллий сиёсатининг асосий принциплари илгари сурилди. Бу принциплар Россия халқларининг тенглиги ва суверенитетидан ҳамда миллатларнинг то ажралиб чиқишгача ва мустақил давлатлар тузишгача ўз тақдирини ўзи белгилаш ҳуқуқидан, ҳар қандай миллий ва миллий-диний имтиёзларни ҳамда чеклашларни бекор қилишдан, майда миллатлар ва этнографик группаларнинг эркин тараққиётидан иборат эди.

Докладчи рус ишчиларининг Ўрта Осиё меҳнаткашлар оммаси билан жанговар иттифоқи революцион кураш ўти ичида қандай мустаҳкамланганлиги ва чиниққанлигини, улар ўртасида большевикларнинг таъсири қай тарзда кун сайин ўсиб борганлигини кўпгина тарихий мисоллар билан кўрсатади.

Коммунистик партия марксизм-ленинизм таълимотига таяниб ва ўлканинг ўзига хос хусусиятларини эътиборга олиб, пролетариатнинг революцион ҳаракатини Ўрта Осиё халқларининг миллий озодлик ҳаракати билан бирга қўша олди.

Социалистик революция ғалабасидан кейин инглиз империалистлари Туркистонни эгаллашга зўр бериб интилдилар. Улар янги ерларни босиб олишга ташна бўлганликлари учунгина эмас, балки Жанубий ва Шарқи-Жанубий Осиёдаги ўз мустамлакаларидан маҳрум бўлиб қолишдан қўрқиб, Туркистондаги Совет ҳокимиятининг мустамлака Шарққа революционлаштирувчи таъсир кўрсатишидан қўрқиб, ана шу ерларга қараб интилган эдилар. Шу сабабли, улар, ҳатто, Туркистонда очиқдан-очиқ ҳарбий интервенция қилишдан ҳам қайтмадилар. Аммо, империалистлар мағлубиятга учрадилар. Улар рус халқидан ва мамлакатимиздаги бошқа халқлардан қардошларча ёрдам олган Ўрта Осиё халқларининг қаҳрамонона қаршилигига дуч келдилар.

Совет ҳокимиятини мустаҳкамлашда ва миллий сиёсатни тўғри амалга оширишда Туркистонга ёрдам бериш учун Бутун Россия Марказий Ижроия Комитети ва РСФСР Халқ Комиссарлари Советининг комиссияси юборилди. Комиссия составида партия ва давлатнинг М. В. Фрунзе, В. В. Куйбишев, Ш. З. Элиава, Я. Э. Рудзутак, Ф. И. Голощекин ва бошқалар каби атоқли арбоблари бор эди. Ўша вақтда республиканинг партия ва совет аппаратини мустаҳкамлаш учун коммунистларнинг катта бир группаси Туркистонга келди. В. И. Ленин Туркистондаги раҳбар органларнинг фаолиятини зўр эътибор билан кузатиб турди, маҳаллий коммунистларнинг йўл қўйган хатоларини тузатишда уларга ёрдам берди.

Рус халқи халқ хўжалигини тиклаш даврида, хусусан мамлакатни социалистик негизда индустрлаштириш ва қишлоқ хўжалигини коллективлаштириш йилларида ҳам Туркистон халқларига қардошларча ёрдам кўрсатишни давом эттирди.

Докладчи ленинча миллий сиёсатнинг эришган муваффақиятлари тўғрисида гапириб, Ўрта Осиё территориясида бир қанча иттифоқчи республикаларнинг тузилиши табиий бир ҳол эканлигини таъкидлайди. У, ғарбдаги буржуа олимларининг Ўрта Осиёда ўтказилган миллий давлат чегараланиши сунъий характерга эгадир ва бунинг учун тарихий зарурат йўқ эди, деган концепциясини танқид қилади.

Буржуа тарихчилари Ўрта Осиё республикалари суверенитетга эга эмас ва ҳар қандай ҳуқуқлардан маҳрум этилган, уларнинг халқлари эса, жабр-жафо чекмоқда, деб даъво қилишга уринмоқдалар. Улар Коммунистик партия ва Совет ҳукуматининг Ўрта Осиёдаги сиёсати чоризмнинг сиёсатини давом эттиришдир, демоқчи бўладилар. Империалистик лагердаги корчалонларнинг буйруғи билан ишлаб чиқилган ана шу сохта концепция тарихий ҳақиқатга тамомила хилоф бўлиб, Ўрта Осиё халқлари Совет ҳокимияти йилларида эришган жаҳоншумул тарихий ғалабалар билан рад этилади.

Барча совет республикалари каби Совет Шарқидаги ҳар бир республика ҳам СССР халқларининг кўп миллатли оиласида тенг ҳуқуқли аъзодир. Ўрта Осиё халқлари илгари тамомила ҳуқуқсиз бўлсалар, эндиликда совет демократияси туфайли ҳаётнинг барча ноз-неъматларидан, ўзларининг маънавий ва моддий кучларини эркин ривожлантириш учун барча ҳуқуқлардан фойдаланмоқдалар.

КПССнинг XXI съезди кўп миллатли Совет давлатининг тараққиётида янги ажойиб давр бўлди. Ўзбекистон, Тожикистон, Туркманистон, Қирғизистон, Қозоғистон халқ хўжалигининг барча тармоқлари илгари мисли кўрилмаган суръатлар билан тез ривожланади. Партия сиёсатининг ленинча донолиги шундан иборатки, етти йилликда ана шу республикалардан ҳар бирида хўжаликнинг, аввало, энг қулай табиий ва иқтисодий шарт-шароитлари мавжуд бўлган тармоқлари кучли суратда ривожланади. Бу эса, айрим республикаларнинг ва умуман Совет Иттифоқининг манфаатларини тўғри суратда бирга қўшиб олиб боришни таъминлайди. Мамлакатимиздаги барча социалистик миллатларнинг коммунизм сари биргаликда ҳаракат қилиб бориши — партиянинг программ талабидир.

Сессиянинг кечки мажлисида Ўзбекистон олимлари — СССР Фанлар академиясининг корреспондент-аъзоси **Ҳ. М. Абдуллаев**нинг, иқтисодий фанлар доктори **О. М. Аминов** ва Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг академиги **И. М. Мўминов**нинг «СССРда социализм ғалабаси натижасида Ўрта Осиё миллий республикалари саноати, қишлоқ хўжалиги ва халқ фаровонлигининг юксалиши» темадаги коллектив докладлари ҳам қилинди.

Коммунистик жамият қурилишини кенг авж олдиришдан иборат улуғвор программасини чизиб берган КПСС XXI съездининг тарихий қарорлари, дейилади докладда, тадқиқотчилар олдига совет жамияти тарихини тегишли даврларга аниқ бўлиш масаласини ҳал этиш вазифасини қўйди. Ҳозирги вақтда олимлар совет жамияти тарихида уч энг умумий асосий давр борлиги тўғрисида гапириш учун етарли материалларга эгадирлар. Бу даврлар капитализмдан социализмга ўтиш даври, социализмнинг тўла ва узил-кесил ғалаба қозониши даври ҳамда коммунизм қурилишини кенг авж олдириш даври — коммунистик ижтимоий-иқтисодий формациянинг юқори фазасидан иборат.

Марксизм-ленинизмнинг КПСС XXI съездида ишлаб чиқилган назарий масалалари совет жамияти тараққиёти қонуниятлари ва истиқболларининг тарихий жараёнларини англаш йўлини кўрсатиб беради.

Ўрта Осиё ўтмишда чор Россиясининг мустамлакаси эди. Ўрта Осиё мамлакатнинг марказий районларига нисбатан тенг ҳуқуққа эга эмас эди. Ўрта Осиё революциядан илгариги даврда қишлоқ хўжалик хомашёлари ва озиқ-овқат маҳсулотлари тайёрлаш учун ихтисослаштирилган эди. Ўрта Осиёда саноат бирмунча бўлса ҳам ривожлантирилмади. Революциядан илгари Россиянинг марказий районларида ҳар минг кишига 48 саноат ишчиси тўғри келса, Туркистонда атиги икки киши тўғри келар эди. Қишлоқ хўжалиги примитив усуллар билан олиб борилди, Ўрта Осиё халқларининг кўп асрлар мобайнида оғир шароитда зўр бериб қилган меҳнати туфайли вужудга келтирилган суғориш системаси вайрон бўлган эди.

Октябрь революциясининг ғалабаси натижасида миллатлар ўртасида тарихда биринчи марта янги муносабатлар — ишонч, ўзаро ёрдам ва ўзаро ҳамкорлик муносабатлари вужудга келди, ўтмишда эзилган халқларнинг иқтисодий тенгсизлигини, техника-иқтисодий, маданий-сиёсий қолоқлигини тугатиш учун шароит вужудга келтирилди. Чоризмнинг собиқ мустамлакаларида, жумладан, тараққиётнинг капиталистик босқичини ҳали ўтмаган Ўрта Осиёда коммунистик назария ва тактикани қандай қўллаш масаласи партиямиз олдида вазифа бўлиб турар эди. В. И. Ленин қолоқ мамлакатлар халқларини ўзларининг асрий иқтисодий ва маданий қолоқликларини тугата оладиган йўлни ва капиталистик тараққиётнинг укубатли босқичини бошидан кечирмай, социалистик жамиятни, сўнгра эса, коммунистик жамиятни қура олиш йўлини кўрсатиб берди.

Партия Совет Шарқининг миллий республикаларида саноатни планли суратда қуриш ва ривожлантиришга эришиш, бу мамлакатларда патриархал-феодал қолоқликни узил-кесил тугатишдан иборат жуда муҳим вазифани қўйди. Бу вазифа қуйидаги шароитда ҳал этилиши мумкин эди. Аввало, меҳнатнинг халқлар тенглигига асосланган янги иқтисодий тақсимланиши системасини вужудга келтириш, иқтисодий жиҳатдан орқада қолган районларни илғор районлар даражасига кўтаришни таъминлаш, уларни саноат районлари ва аграр районлар деб бўлишга хотима бериш керак эди. Ер-сув проблемасини ҳал этиш керак эди. Бу проблемани ҳал этмай туриб, суғориладиган деҳқончилик районларида социалистик ўзгаришларни амалга ошириш ва халқ оммасининг фаровонлигини юксалтириш мумкин эмас эди. Россиянинг марказий областларидаги корхоналарни кўчириш ва янги корхоналар қуриш йўли билан миллий республикаларда саноат ўчоқларини вужудга келтириш лозим эди. Социалистик негизда индустрлаштириш ва қишлоқ хўжалигини коллективлаштириш, иқтисодий районларни ихтисослаштириш ва комплекс ривожлантириш, саноат ва қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини энг янги техника билан ишлашга кўчириш керак эди. Саноат пролетариатини ва, аввало, маҳаллий миллатлар орасидан саноат кадрларини вужудга келтириш, аҳолининг маданиятини юксалтириш ва маҳаллий интеллигенция кадрларини етиштириш, маҳаллий миллат хотин-қизларини жамоат меҳнатига кенг жалб этиш керак эди.

Шундан кейин докладда Ўрта Осиё республикаларининг Совет ҳокимияти йилларида иқтисодий тараққиётининг ана шу уч асосий даври хусусиятлари батафсил анализ қилинди.

Капитализмдан социализмга ўтиш даврида, партия мустамлакачилик меросини, экономикада ва аҳолининг турмушида феодал-патриархал ва буржуа муносабатларини тугатишни энг муҳим вазифа деб ҳисоблади. Партия ва ҳукумат бу даврда ўз сиёсатини Ўрта Осиёда қишлоқдаги феодал-бой унсурларга қарши курашга, ишчилар синфи билан меҳнаткаш деҳқонлар ўртасидаги иттифоқни бутун чоралар билан мустаҳкамлашга қаратдилар. Россиянинг марказидаги фабрика ва заводларни Ўрта Осиёга кўчириш йўли билан саноат ўчоқларини вужудга келтириш соҳасида биринчи қадамлар қўйилди.

Ўрта Осиё халқлари ана шу даврнинг қийинчиликларини Коммунистик партия раҳбарлигида қаҳрамонона бартараф қилиб, буюк давлат шовинизми ва маҳаллий миллатчилик кўринишларига қарши кураш олиб бориб, гражданлар уруши вақтида хонавайрон бўлган халқ хўжалигини тиклаш вазифасини биринчи беш йиллик бошланган пайтга бориб умуман муваффақиятли суратда ҳал этдилар.

Ўрта Осиёдаги миллий республикалар социалистик индустрлаштириш даврида ўзларининг бутун экономикасини ривожлантириш соҳасида ҳал қилувчи муваффақиятларга эришдилар

Ўрта Осиё республикаларида социалистик миллатларнинг шаклланиши социализмнинг ғалабаси билан тугалланди.

Ўрта Осиёнинг Россияга қўшиб олиниши буюк прогрессив аҳамиятга эга эканлиги СССРда социализмнинг тўла ва узил-кесил ғалаба қилиш даврида жуда яққол кўринди.

Ҳозирги вақтда бутун Совет Иттифоқи халқлари каби Ўрта Осиё халқлари ҳам янги тарихий даврга — коммунистик жамият қурилиши кенг авж олдирилган даврга қадам қўйдилар. КПСС XXI съезди белгилаган етти йиллик планга мувофиқ, шарқий районларда аввалдагидек бундан кейин ҳам ишлаб чиқариш бутун мамлакатдагига нисбатан юксакроқ суръатлар билан ривожлантирилади.

Ўрта Осиё халқларининг янги, бахтли ҳаёт қурилишида қисқа вақт ичида эришган жаҳоншумул тарихий муваффақиятлари Коммунистик партия раҳбарлигида коммунизм ғалабаси сари комил ишонч билан олға бораётган совет халқлари ленинча дўстлиги ва ўзаро ёрдамининг қудратли кучини яққол кўрсатади. Улуғ рус ишчилар синфи шу дўстликнинг мустаҳкамловчи кучи бўлиб келди, бўлиб келмоқда ва бўлиб қолади.

Ўзбекистон олимларининг Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг академиги И. М. Мўминов томонидан ўқиб эшиттирилган коллектив доклади билан сессиянинг кечки мажлиси тамом бўлди.

27 майда бирлашган илмий сессия ўз ишини давом эттиради. (ЎзТАГ).

Ўзбекистон КП Тошкент область комитетида

Гулистон районидаги Фрунзе номли колхознинг раиси ўртоқ Тоғаев томонидан қилинган алдамчилик ва кўзбўямачилик фактлари ҳақида

Текширишда шу нарса аниқландики, Фрунзе номли колхознинг раиси ўртоқ Тоғаев ғўзани парвариш қилиш юзасидан область партия комитети томонидан белгиланган топшириқни бажаришга масъулиятсизлик билан қараганлигини яшириш мақсадида, системали равишда ҳақиқий аҳволга тўғри келмайдиган ва аслида кўзбўямачиликдан иборат бўлган маълумотларни бериб келди.

Колхоздаги маълумотларга қараганда 850 гектар майдоннинг ҳаммасида чигит тўла ундириб олинган, яганалаш ва букетларни ростлаш тамомланган. Ҳақиқатда эса 172 гектар ердаги ғўза ягана қилинмаган, ўн гектар ердаги чигит униб чиқмаган. Ўнинчи бригадада 55 гектар ердаги ғўзанинг 13 гектари ягана қилинган, ўн биринчи бригадада эса ғўзани ягана қилишга умуман киришилмаган.

Колхозда бегона ўтларга қарши кураш ташкил этилмаган, кўпчилик майдонлардаги ғўза ўтга бостириб юборилган. Айниқса, 3-ва 8-бригадаларнинг участкасидаги ғўзанинг аҳволи ёмон. Қарийб 200 гектар ердаги ғўза ўргимчаккана билан зарарланганига қарамай, атиги 16 гектар ерда ҳашоратга қарши дорилаш ишлари ўтказилган.

Колхозда трактор паркидан яхши фойдаланилмаётир. Тракторлар бекор турмоқда, ўтказилаётган культивациянинг сифати эса паст. Кўпчилик колхозчилар дала ишларига жалб этилмаган.

Колхозчилар ўртасида оммавий-сиёсий ишлар қониқарсиз йўлга қўйилган. Социалистик мусобақа юзаки ташкил этилган. Кўпчилик дала шийпонлари жиҳозланмаган, умумий овқатланиш ташкил этилмаган, бригадаларда болалар яслилари очилмаган.

Гулистон район партия комитети колхозда ғўзани парвариш қилиш соҳасида юз берган аҳволдан ва правление раиси ўртоқ Тоғаевнинг нотўғри хатти-ҳаракатларидан хабардор бўлгани ҳолда, ўз вақтида бунинг олдини олмади, берилган кўзбўямачилик маълумотлари билан қаноатланиб келди. Область партия комитетининг бюроси райком секретари ўртоқ Айитқуловнинг Фрунзе номли колхозда 20 кун бўлгани ҳолда, у ерда йўл қўйилаётган камчиликлар билан келишиб келганлигини, ва бу камчиликларни бартараф қилиш юзасидан чоралар кўрмаганлигини, ўртоқ Тоғаевга ана шу камчиликларни йўқотишда ёрдам бериш ўрнига, камчиликларга нисбатан муросасозлик қилганлигини йўл қўйиб бўлмайдиган ҳол деб ҳисоблайди.

Область партия комитетининг бюроси **қарор қилади:**

Ғўзани парвариш қилишга масъулиятсизлик билан қараганлиги, системали равишда кўзбўямачиликдан иборат маълумотлар бериб келганлиги учун ўртоқ Тоғаев партия сафидан ўчирилиши ва ишдан олиниши лозим эди. Бироқ, ўртоқ Тоғаев ўз хатоларини бўйнига олганлигини ва колхозда мавжуд бўлган камчиликларни тезда бартараф қилиш ҳақида область партия комитетининг бюросини ишонтирганлигини ҳисобга олиб, ўртоқ Тоғаевга учёт карточкасига ёзиш шарти билан қаттиқ виговор эълон қилинсин. Агар ўртоқ Тоғаев юқоридаги каби камчиликларни яна такрорласа унга нисбатан янада қаттиқроқ жазо чораси кўрилади.

Район партия комитетининг секретари ўртоқ Айитқулов райком бюроси топшириғини бажаришнинг уддасидан чиқа олмагани учун колхоздан чақириб олинсин.

Ўртоқ Жалиловга Фрунзе номли колхозда ғўзани парвариш қилишни ташкил этишнинг аҳволини қайтадан текшириб чиқиш топширилсин ва 6 июнда ушбу қарорнинг бажарилиши ҳақида область партия комитетининг бюросида ўртоқ Тоғаевнинг ҳисоби эшитилсин.

Ўрта Осиёнинг Россияга қўшиб олинишининг прогрессив аҳамиятига бағишланган бирлашган илмий сессияга

Абадий ва бузилмас дўстлик

Улуғ рус халқи бошчилигидаги СССР халқларининг қардошлик оиласи мустаҳкамланмоқда.

Ленин йўлланмаси билан Тошкентга келган атоқли рус олимларининг катта бир группаси Ўрта Осиё Давлат университетини ташкил этибгина қолмасдан, талантли ўзбек олимлари плеядасини етиштириб чиқаришга ҳам катта ёрдам бердилар. Суратда: (чапдан) Ўрта Осиё Давлат университетининг кекса олимларидан бир группаси академик А. С. Уклонский, профессор М. А. Орлов, профессор Л. Н. Бабушкин, академик О. С. Содиқов, академик Т. З. Зоҳидов, академик Е. П. Коровин, академик Т. А. Саримсоқов ўртоқлар ўзаро суҳбатлашмоқдалар.

М. Нуриддинов фотоси.

УРУШ ОЛОВИДА ЧИНИҚҚАН ДЎСТЛИК

1941—1945 йиллар... Совет Иттифоқининг улуғ Ватан уруши даври.

Урушнинг ғоятда оғир кунларида оиламизнинг катта оғаси рус халқи асосий оғирликни ўз зиммасига олди, душманга қарши курашда мислсиз қаҳрамонлик ва мўъжизалар кўрсатди.

Улуғ Ватан урушида ўзбек халқининг ўзбек жангчиларига қарата ёзган хати ўзбек халқининг маънавий қиёфаларини жуда яхши ифодалаб берди. Бу хатда бундай дейилади: «Сенинг аканг бўлган руснинг уйига, қардошинг бўлган украин ва белоруснинг уйига герман каллакесарлари босиб кирдики, у сариқ вабонинг келтиргани: дор ва қамчи, очлик ва ўлим, ҳақорат ва қирғиндир. Лекин руснинг уйи сенинг уйинг, украин ва белоруснинг уйи сенинг уйингдир. Чунки СССР шундай бир иттифоқ оиладирки, бу оиланинг ҳар бир аъзоси ўз хонасида турса ҳам ҳовли ва қўра, тирикчилик ва рўзғор жиҳатидан шерикдир».

Ўзбек халқи Коммунистик партия раҳбарлигида, катта оғамиз рус халқининг бошчилигида барча совет халқлари билан биргаликда душманга қарши курашда, юксак ирода, чидам ва ботирлик, қаҳрамонлик намуналарини кўрсатдилар. Буюк қаҳрамонлик намуналарини кўрсатганликлари учун ўзбек халқи фарзандларидан 135 киши Совет Иттифоқи Қаҳрамони деган шарафли унвонга муяссар бўлди.

Уруш оловида чиниққан халқларимиз ўртасидаги буюк дўстлик эндиликда етти йиллик планнинг улуғвор вазифаларини бажаришда ривож топиб, янада мустаҳкамланмоқда.

РУС ОЛИМЛАРИДАН МИННАТДОРМИЗ

Ўрта Осиёнинг Россияга қўшиб олиниши натижасида жуда катта прогрессив ўзгаришлар юз берди. Ерли меҳнаткашларнинг улуғ рус халқи билан, ишчилар синфи билан дўстлиги, ҳамкорлиги мустаҳкамлана борди. Ўрта Осиёда саноат корхоналарининг вужудга кела бошлаши илгари қолоқ ҳисобланган қишлоқ хўжалигини, айниқса пахтачиликни ҳам секин-аста ривожлантиришга имконият туғдирди.

Ўрта Осиёда пахтачиликнинг тез суръатлар билан ривожланишида даставвал улуғ рус олимларининг ёрдами, бу соҳага қўшган катта ҳиссаси алоҳида аҳамиятга эгадир.

Ўрта Осиё Россияга қўшилиб олинмасдан илгари бу ерларда илмий ишлар олиб бориладиган тажриба станциялари деярли йўқ эди, кам ҳосилли пахта сортлари экилардн. Рус олимлари Ўрта Осиёда пахтачиликни ривожлантириш мақсадида даставвал мана шу соҳаларга эътиборни кучайтирдилар.

1897 йилда Ашхобод шаҳри яқинида рус олими И. А. Козик томонидан биринчи марта тажриба даласи ташкил этилди. 1898 йилда эса Тошкентнинг яқинида Туркистон қишлоқ хўжалик тажриба станцияси вужудга келди. Бу станцияга машҳур рус олими Р. Р. Шредер раҳбарлик қилди. Улуғ Октябрь социалистик революциясидан сўнг Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг академиги деган фахрли номни олишга сазовор бўлган Р. Р. Шредер янгидан-янги пахта сортларини топиш устида узоқ йиллар самарали ижодий иш олиб борди. Шредернинг пахтачилик соҳасидаги илмий тадқиқотлари ҳозир ҳам ўзининг ижобий натижаларини бермоқда.

1900 йилда Мирзачўлда илмий-текшириш ишлари олиб борган агроном, йирик мутахассис М. М. Бушуевнинг хизматлари ҳам алоҳида тақдирга сазовор. Бу ерда ташкил этилган тажриба даласида пахтачилик мутахассисларидан Г. С. Зайцев ва Б. В. Рогальскийлар илмий иш олиб бориб, ўзларининг бой тажрибаларини қолдирдилар.

Рус олими А. Е. Любченко томонидан олиб борилган илмий ишлар ҳам катта аҳамиятга молик эди. Любченко томонидан 1913 йилда Наманган атрофида пахтачилик селекцияси станцияси вужудга келтирилди ва у уруғчилик соҳасида жуда кўп янгиликларни яратди. 1919 йилда бу станцияга босмачилар ҳужум қилганларида станция мудири Г. С. Зайцев тўпланган селекция материалларини босмачилардан сақлаб, Тошкентга олиб келди ва 1922 йилда Туркистон селекцион станциясини ташкил этди.

Рус олимлари ўзлари ташкил этган ана шу станцияларда пахтанинг янги сортларини топиш, алмашлаб экишни жорий қилишнинг афзаллиги, минерал ўғитларнинг маҳаллий ўғитларга аралаштириб ерга солиниши ҳосилдорликни оширишнинг манбаи эканлиги, суғориш тармоқларини кенгайтириш ва шу орқали янги ерлар ўзлаштиришнинг йўллари тўғрисида жуда кўп фойдали илмий-текшириш ишлари олиб бордилар.

Ана шу илмий ишлар шу кеча-кундузда ҳам ўзининг қимматини йўқотгани йўқ. Ҳозирги пайтда Ватанимизда пахтачиликни ривожлантириш ишига муносиб ҳисса қўшаётган совет олимлари маҳаллий кадрлардан юзлаб мутахассисларни тарбиялаб етиштирган рус олимларидан кўп нарсани ўрганмоқдалар. Бугун КПСС XXI съезди белгилаган етти йилликнинг дастлабки йили планини бажариш учун олиб борилаётган курашда С. С. Канаш, А. И. Автономов, А. М. Мальцев, М. В. Муҳаммаджонов, С. С. Содиқов, Н. М. Маннонов каби жуда кўп олимларимиз совет пахтачилигини ривожлантириш йўлида ҳормай-толмай илмий ишлар олиб бораётирлар.

О. САЛОҲИДДИНОВ,
Тошкент қишлоқ хўжалик институтининг доценти.

ДЎСТОНА ОИЛАДА

Нуринисо ётоқхонага хурсанд кириб келди.

— Хўш, қалай дўстим, — шошиб сўради дугонаси Чень Сяовень:

— Беш, Шурочка (улар Чень Сяо-венни шундай чақирадилар) Нина ҳам беш олди, — дўстини қучиб деди шўх Нуринисо. Шу пайт эшик очилиб, хонага Нина Журавлева ҳам кириб келди. (Нуринисо билан Нина иккиси бир курсда ўқишади).

— Молодцы, — деди Шурочка иккала ўртоғининг қўлини маҳкам сиқар экан.

— Айтмадимми, коллектив бўлиб дарс тайёрлашнинг нафи кўп деб, — деди Нина Нуринисога қараб ва:

— Қани энди бизнинг хонага юрингларчи, қизлар ажойиб карам шўрва тайёрлаб қўйишипти, — таклиф қилди Нина.

Бу қизлар Тошкент қишлоқ хўжалиги институтининг студентлари. Улар истеқомат қиладиган ётоқхонада рус, ўзбек, хитой, уйғур қизлари бирга, жуда иноқ яшайдилар. Аспирантка Саида Бобожонова ҳам улар билан бирга яшайди. У шу институтни тугаллагач, икки йил Хоразмда бўлиб, ишлаб чиқариш тажрибасидан қайтгач яна институтга келиб ўқишини, илмий ишини давом эттирмоқда.

— Ахир узоқ Хоразмдан энди келганимда рус тилига жуда нўноқ эдим, очиғини айтсам, кийимларим ҳам қандайдир бесўнақай эди. Валя, Анна сингари дўстлар орттирдим. Улар билан бир хонада яшадик. Оз фурсатда рус тилида ҳам бемалол гапирадиган бўлдим, — деб ҳикоя қилади Саида. Шунда Шурочка:

— Мени айтмайсизми, Пекиндан келганимда рус, ўзбек тилида бирорта ҳам сўз билмас эдимку!

— Тўғри, тўғри, энди биз ҳаммамиз ўз фикримизни хоҳлаган тилимизда ифодалай оламиз, — дейишди қизлар. Қизларнинг маъноли боқишидан «бунинг учун аввало рус ўқитувчиларимиздан, бизларни мустаҳкам, дўст оилага бирлаштирган рус халқидан миннатдормиз» деган ифодани уқиш мумкин.

Ф. УСМОНОВА.

Ўрта Осиёни текширган рус сайёҳлари

Атоқли табиатшунос рус олимлари Ўрта Осиёнинг турли жойларига саёҳат қилиб, география тарихига сўнмас саҳифалар қўшдилар. Ўлкамизнинг бепоён саҳролари, баланд тоғлари, баҳайбат музликлари илғор рус олимларининг фидокорона хизматлари туфайли чуқур ўрганилди, текширилди.

Ўтган асрнинг иккинчи ярмидан Ўрта Осиёни илмий жиҳатдан текшириш тарихида бурилиш даври бошланди. Ўрта Осиёни биринчи бўлиб текширган кишилардан П. П. Семенов — Тянь-Шанский, Н. А. Северцов, А. П. Федченко, И. В. Мушкетов, В. А. Обручев каби ўнлаб рус табиатшунос олимлари география тарихидан муҳим ўрин оладилар.

Буюк сайёҳ Семенов Россия география жамиятининг ёрдами билан 1856 йил баҳорида Тянь-Шань томон узоқ сафарга чиқди. Экспедиция кўп қийинчиликларни бошидан кечирди. Европаликлардан биронтаси етиб келолмаган Тянь-Шань тоғига рус кишилари биринчи бўлиб қадам қўйдилар.

Бу экспедиция жуда катта илмий натижаларга эришди.

П. П. Семенов Тянь-Шань ўлкаси ҳақида илгари тарқалиб келган фикрларнинг кўпчилиги чалкаш ва нотўғри эканлигини аниқлади. Унинг Тянь-Шань тоғида олиб борган ишлари дунё фанига катта ҳисса бўлиб қўшилди. Шунинг учун ҳам Семенов томонидан Тянь-Шань тоғининг текширилганлигига 50 йил тўлиши муносабати билан — 1906 йилда унинг олдинги фамилиясига иккинчи фамилия — Тянь-Шанский қўшиб берилди. Шундан бошлаб унинг номи П. П. Семенов — Тянь-Шанский деб юритиладиган бўлди.

П. П. Семенов — Тянь-Шанский бошлаган ишни Николай Алексеевич Северцов давом эттирди.

Н. А. Северцов Ўрта Осиёдаги текшириш ишларини асосан 1857 йилдан бошлайди. Бу вақтда Ўрта Осиёнинг йирик хонликларидан бўлган Бухоро, Хива ва Қўқон хонликлари орасида ўзаро урушлар бўлиб турар эди. Лекин шунга қарамай, Северцов йўлга чиқади.

Николай Алексеевич Северцов Тянь-Шаннинг кўп жойини, Иссиқкўл атрофини текширди, кўпгина фойдали қазилмалар топди, анча коллекциялар тўплади.

Ўрта Осиёни текширишда Алексей Павлович Федченконинг хизматлари катта. У Фарғонанинг жанубидаги тоғларни текшириб чиқди, Помирнинг шимолий чегараси бўлган Заолай тизмаларини картага чизди.

А. П. Федченко 1868 — 71 йилларда Зарафшон водисида бўлиб, ҳайвон ва ўсимликлар коллекциясини ҳам тўплади. У Зарафшон водисининг биринчи аниқ картасини тузди, метеорологик кузатишлар олиб борди, этнографияга доир материаллар тўплади, Сирдарё билан Амударё ўртасидаги жойларни текширди, борган жойларидаги аҳоли тўғрисида маълумотлар олди, топографик съёмкалар қилди. У Ўзган, Ўш, Андижон, Наманган ва бошқа шаҳарларда ҳам бўлди.

А. П. Федченко вафотидан беш йил кейин, Северцов, Мушкетов ва Ошанин раҳбарлигида иккита экспедиция Помирга борди. Ошанин Петр I тизмасини ва дунёда энг катта бўлган музликни картага чизди. Бу музлик Федченко номи билан машҳур.

Ҳозир бу музликда совет олимлари катта илмий ишлар олиб бормоқдалар.

География ва геологларнинг йирик вакилларидан бири бўлган И. В. Мушкетов ҳам Ўрта Осиёда кўп текширишлар ўтказди. У 1873 йилда профессор Романовский билан Самарқанд бўйлаб кўп экспедициялар уюштирди. Сўнгра Или дарёси водисида кўмир конлари топди ва бошқа турли фойдали қазилмалар борлигини аниқлади.

1884 йилда Мушкетов Романовский билан биргаликда Туркистоннинг биринчи геологик картасини нашр этди. И. В. Мушкетов Олмаотада бўлиб ўтган ер қимирлашни ҳам текширди. Унинг шогирдларидан бири Владимир Афанасьевич Обручев ҳам Ўрта Осиёни ўрганишга катта ҳисса қўшган олимдир. У Ўрта Осиёда олиб борган тадқиқатлари билан география ва геология фанларини бойитди.

В. А. Обручевнинг буюк ишлари Совет Иттифоқининг ва чет элларнинг турли ташкилотлари томонидан юксак тақдирланди.

Шуни айтиб ўтиш керакки, барча рус сайёҳлари ҳам ўз экспедицияларида маҳаллий халқларга инсонпарварлик руҳи билан қарадилар, уларнинг урф-одатларини ҳурмат қилдилар.

Ўрта Осиёни текшириш ишлари Улуғ Октябрь социалистик революциясидан кейин айниқса ривожланди.

Рус сайёҳ олимларининг Ўрта Осиёда қилган хизматлари ниҳоятда катта. Шунинг учун ҳам уларнинг номлари география тарихида абадий қолади. Дунё картасида кўпгина жойлар — тоғ чўққилари, орол ва ярим ороллар, бўғоз ва қўлтиқлар, музликлар бу улуғ кишилар номи билан аталиши бунинг ёрқин далилидир.

Н. ДАЛИМОВ,
В. И. Ленин номидаги Ўрта Осиё Давлат университети география факультетининг декани.

Э. АҲМЕДОВ,
Ўзбекистон география жамиятининг аъзоси.

Факт ва рақамлар

★ Совет ҳокимияти йилларида Ўзбекистонда биринчи даражали техника билан қуролланган, юксак ривожланган саноат барпо этилди. Республика саноатининг ялпи маҳсулоти 1958 йили 1913 йилга нисбатан 17 баравар кўпайди. Совет республикаларининг улуғ оиласида, рус халқининг яқиндан берган ёрдами туфайли республикамизда ўтмишда бўлмаган қора ва рангли металлургия, машинасозлик, кимё, кўмир, нефть, газ ва оғир саноатнинг бошқа тармоқлари вужудга келди ва ривожланди.

★ Совет ҳокимияти йилларида Ўзбекистон ССРнинг асосий пахта базасига айланди. Агар 1913 йилда ҳозирги Ўзбекистон территориясида 516,4 минг тонна пахта етиштирилган бўлса, 1958 йилда республикамизнинг азамат пахтакорлари 2 миллион 946 минг тонна «оқ олтин» етиштирдилар.

★ Республикамизда етиштирилаётган пилла Франция, Туркия, Эрон, Греция, Испания, Ливан, Бельгия Конгосини бирга қўшиб олганда, уларга қараганда 1,5 баравар кўпдир.

★ Октябрь революциясигача ҳозирги Ўзбекистон территориясида ҳаммаси бўлиб 160 мактаб ва 1 та техникум бор эди. Уларда 17 минг бола ўқиб, 700 ўқитувчи ишлар эди. Ўзбек районларида маҳаллий миллат деярлик саводсиз эди. Ҳозирги кунда республикамизда умумий таълим мактабларида 1 миллион 300 мингдан кўпроқ бола ўқимоқда. Республикада 31 та олий ўқув юрти, 83 та ўрта махсус ўқув юрти, 78 та профессионал-техника мактаби бор. Бизда олий таълим олувчилар Франциядагига қараганда икки марта, Туркиядагига қараганда етти марта, Эрондагига қараганда 28 марта кўпдир. Эндиликда республикамизда яшаётган ҳар бир беш кишидан бири ўқимоқда.

★ КПСС XXI съезди томонидан қабул қилинган етти йиллик планда республика халқ хўжалигини ривожлантиришга 35-36 миллиард сўм капитал маблағ ажратилади. Етти йилликда республика саноати маҳсулотининг умумий ҳажми 1,8 бараварга ортади. Пахта етиштириш 1965 йилда 1958 йилга нисбатан 1,2-1,3 баравар кўпаяди.

Ўзбекистон ССР Олий Советининг депутати Саид Нуриддинов бошчилик қилаётган прокатчилар бригадаси Бекобод металлургия заводида биринчи бўлиб коммунистик меҳнат бригадаси деган шарафли номни олишга муваффақ бўлдилар. Суратда: ўртоқ С. Нуриддинов (ўртада) бригада аъзолари билан суҳбатлашмоқда.

В. Салов фотоси.

ОҒАЛАР ҲУЗУРИДА

Состав улкан қозоқ чўлининг бағрини ёриб, даҳшат билан ҳамон илгариларди. Телефон ва телеграф сим ёғочларининг кети узилмай, лип-лип ўтиб турибди. Поезддагилар 3-4 киши бўлиб олиб, ҳар бир тўп ўзича бирор мавзуда гурунглашиб кетаяпти. Булар, Уралдаги металлургия заводларига ҳунар ўргангани кетаётган ёш ўзбек йигитлари эди.

Ўзбекистонлик ёшларни металлурглар ўлкаси ҳисобланган Урал ишчилари худди туғишган ўз иниларидек қарши олишди. Ўз оғалари — рус металлургларидан ана шу оғир ва шарафли касбнинг бутун икир-чикирларини ўргангани келган ёшлар орасида Олим Мирзаев, Ҳафиз Ғаниев, Обиджон Хожиматов, Чингиз Маҳмудов, Назиржон Каримов, Аҳмад Атауллинлар ҳам бор эди.

Бир-икки кун дам олишгандан кейин ўзбекистонлик ёшлар Алапаевск ва Кушва металлургия заводларининг цехлари ва унда қилинадиган ишлар билан атрофлича танишдилар. Сўнгра ҳар ким ўзи ёқтирган ҳунарни танлаб олди. Чингиз Маҳмудов кран машинисти, Ҳафиз Ғаниев пўлат эритувчи, Олим Мирзаев эса канавачи ҳунарини эгаллашга қарор қилди.

Алапаевск металлургия заводи мартен цехининг раҳбарлари ўзбекистонлик ёшларни катта тажрибага эга бўлган мастерларга бириктириб қўйдилар. Бутун коллектив булар ҳақида алоҳида ғамхўрлик қилди. Олимни ўз ҳунарининг моҳир устаси, ҳалол меҳнати билан бутун заводда катта обрў орттирган канавачилар бригадасининг бошлиғи Сидор Петрович Наумовга шогирд этиб тайинладилар.

— Ука, ишимиз жуда нозик, — деб уқдирарди Сидор Петрович Олимга. — Пўлат етилгандан кейин уни печда ушлаб туриб бўлмайди. Етилган пўлатни ўз вақтида қабул қилиб олиш учун қолиплар доимо тайёр туриши керак. Пўлат тезроқ қуйилиб, тезроқ печ бўшасин, унга яна лом ташланиб яна пўлат бўлсин десанг, канавадаги ишларни тезлат.

Сидор Петрович канавачи бўлишдек мураккаб ҳунарнинг барча сирларини ўз шогирдига кунма-кун, соатма-соат жуда сабр ва тоқат билан ўргата борди. Меҳнатининг натижа бераётганини кўрган Наумов худди ўғли бўй чўзиб, ўзига етиб олаётганини кўрган отадек ич-ичидан қувониб қўярди. Қувонмай бўладими? Ахир бу ўзбек йигити кеча келган кунларида пўлатни жиловлаш уёқда турсин, тўғрисини айтганда, ундан ҳайиқарди. Бугун-чи, Олим кекса ва тажрибали рус металлурглари билан ёнма-ён туриб, ковшдаги чор атрофга яллиғ таратаётган пўлатни қабул қилиб олаётир.

Кўп ўтмай, ўзбек йигитлари ўз устозлари билан худди эски қадрдонлардек, қон-қардошлардек бир-бирларига жуда-жуда ўрганиб қолишди. Наумов оғир ишдан сўнг чарчаган бўлишига қарамай, бўш вақтларини кўпинча Олим билан ўтказарди. Шундай пайтларда Олим баъзан ўзи туғилиб ўсган Тошкент шаҳри ҳақида, гўзал Ўзбекистон тўғрисида, унинг кенг пахтазорлари, алвон-алвон мевазор боғлари, поёни йўқ майсазорлари ҳақида завқ ва шавқ билан ҳикоя қилиб берарди.

— Биз, ўзбеклар яхшиликка ортиғи билан яхшилик қайтарадиганларданмиз, — дерди Олим. — Халқимиз меҳмондўстликни жондан севади. Бизникига албатта борасиз-а, Сидор Петрович.

— Албатта бораман, биродар, албатта, — дерди Наумов. — Лекин уруш тугагач. Ҳозир, ўзинг биласан, душман устидан ғалаба қилишимиз учун имкони борича пўлат керак. Шу сабабли фашистларни янчиб, ғалаба қозонмагунимизча мен мартен олдидан ҳеч қаерга жилмайман. Бир кўрган билиш, икки кўрган таниш дейдилар. Мана, бир-биримиз билан ака-ука тутиндик, тинчлик бўлса, боришкелиш қилиб турамиз.

Олим Сидор Петрович орқали рус халқи билан янада чуқурроқ танишди, унинг тенги йўқ ажойиб инсоний хислатларга эга эканлигига яна ва яна ишонч ҳосил қилди.

— Айримларимизда умумий таълим тайёргарлиги етишмаганлиги сабабли дастлабки пайтларда қўшимча қийинчиликларга дуч келдик, — деб ҳикоя қилади Ўзбекистон металлургия заводи мартен цехининг ишчиси Назиржон Каримов, — металлурглик касбини эгаллаш биз, ўзбеклар учун анча машаққатли бўлди. Гап шундаки, бунгача, яъни биз Уралга келмасимиздан аввал мартенчи, прокатчи, канавачи, жолобшчик каби ҳунарлар ҳақида бирорта тасаввурга эга бўлиш уёқда турсин, ҳатто ана шу сўзларни эшитган ҳам эмасдик. Заводнинг мартен цехига биринчи бор кирган кунимиз ҳеч ёдимдан чиқмайди. Печь оғзидан отилиб чиқаётган яллиғ бизга афсоналардаги оғзидан олов сочадиган қўш бошли аждаҳоларни эслатарди. Биз атрофга ҳанг-манг бўлганимизча, олдинга қараб юраримизни ҳам, орқага қайтишимизни ҳам билмасдик. Цехни айланиб бўлганимизда печларнинг биридаги пўлат етилиб қолган экан.

— Мана, ҳозир пўлатнинг қуйилишини томоша қиласизлар, — дейишди бизга.

Биз бу дақиқани зўр ҳаяжон билан кутабошладик. Ўша пайтни эслаб ҳали ҳам кулишамиз. Нега деганингизда, тарновдан ўз ҳароратини атрофга сочиб, ковшга оқиб тушиб келаётган пўлатни кўрганимизда ҳаммамиз чўчиб кетиб, эшикка томон отилдик. Бизнинг бу аҳволимизни кўрган ишчилар беихтиёр кулиб юборишди, ўзимизни босиб олганимиздан кейин қилган ишимизга ўзимиз ҳам роса кулдик. Шундай қилиб, даставвал пўлат қуйилаётганини цех дарвозаси олдида туриб томоша қилдик.

— Кундуз кунлари ишлардик, кечқурунлари эса группаларга бўлиниб, ҳар қайсимиз ўз ҳунаримиз бўйича ўқирдик, — дейди кран машинисти Чингиз Маҳмудов. — Назарий машғулотларни олиб борадиган мастерларимиз жуда қийналарди, чунки бирортамизнинг ҳам металлургиядан ақалли озгина бўлса ҳам хабаримиз йўқ эди. Буни цехдаги ишда ҳам, ўқишда ҳам ҳисобга олишарди. Шу сабабли назарий машғулотларни ҳам, амалий машғулотларни ҳам имкони борича содда қилиб, унинг энг майда томонларигача тушунтиришга ҳаракат қилардилар. Жуда қийин шароитда, Улуғ Ватан уруши давом этаётган бир пайтда, бизга шундай мураккаб касбни ўргатган рус устозларимизни умрбод эсдан чиқармаймиз.

Ўзбекистон металлургия заводининг ном қозонган қайси бир ишчиси билан гаплашманг, уларнинг ҳаммаси сибирлик ва ураллик рус металлургларининг номини ҳамма ерда зўр ҳурмат билан тилга оладилар, уларни ғурур ва ифтихор билан устозимиз дейдилар. Ўзбек металлургларининг юрагида ўз устозлари — рус металлургларига нисбатан олам-олам миннатдорлик туйғулари бор. Зотан ўзбек металлургларининг биринчи авлодини етиштиришда, уни тарбиялаб ўстиришда, вояга етказишда рус мастерларининг хизмати бениҳоя каттадир.

И. СУЛАЙМОНОВ.

РОССИЯ

ШУКРУЛЛО.

(Поэмадан янги парчалар)
Машинага чиқдик иккимиз.
Ҳолатимни қилган каби ҳис,
Таскин бериб қатъий ва хушҳол
Сўзни давом эттирарди чол:
— Анов Сергей, топдим,
айтмоқчи
Кечагина қишлоққа ўзи
Оиласин олиб қайтмоқчи
Бўлиб келган, унинг бир кўзи
Ясама кўз, фронтда бўлган.
Кўкраклари орденга тўлган.
«Братская» ГЭСда у ҳозир.
Унинг уйи, ҳў анови қир
Ортидаги катта қишлоқда.
Машинада донларни ташлаб
Мен шаҳардан қайтганим чоқда,
Ҳа, уйига кириб ўтаман,
Келганингни сўзсиз айтаман.
Ҳозир вақт кеч. Сен шу ерда қол.
Хотиржам бўл, яхшилаб дам ол...

* * *

Ўз бахтимнинг кайфи элитиб
Кўз юмибман ўйлар ичида.
Теваракда тонг ёришарди
Булут тарқаб бу вақт ичида.
Шаррос қуйган жаладан кейин
Дарахт, осмон беғубор эди.
Уй ичида ўрмон ҳавоси
Атир каби гуркирар эди.
Қутлагандек менинг бахтимни.
Булбулларнинг келди овози.
Ўрмонзордан асалчи чолнинг
Қичқирарди қутлаб хўрози.
Деразадан боқдим, теварак
Яшнаб кетган эркин, осуда.
Кампир тонгда ўрдак, ғозларин
Тўда-тўда қувлайди сувга.
Ирмоқларга қулоқ солгандек
Майсазорда сув ичади қуш.
Патин силкиб, расо қонгандек
Гоҳ баррага бериб ётар тўш.
Атроф майса, анвои гуллар
Орасида қушлар овози.
Тонгги куйни куйлар булбуллар,
Шох учида олмахон нози.
Гўзалликда ёришарди тонг,
Нур ёғарди қайин бошида.
Уй эшиги аста очилиб
Куёш каби менинг қошимга
Кириб келди беш йигит ва чол,
Улар билан яна бир аёл.
Бирин-кетин улар киргунча
Ўтгандаги фурсат, ҳолатни
Тасвирлашга, ифодалашга
Ҳиснинг кучи ожиз, бемажол,
Ҳар ким ўзи топмай бу бахтни.

* * *

«Бари Сергей — бу беш азамат
Миллионлардан бештаси фақат,
Ўз дўстингни, мана, таниб ол...»
Аммо сўзин тугатмасдан чол,
Аёл билан кирган йигитнинг
Бағрига мен отилдим қушдек,
Иккаламиз бир тан, вужуддек
Қучоқларга сингиб кетгандик.
Улуғ Ленин, буюк партиям
Бўлмаганда бу дўстлик ҳали
Савол бўлиб қоларди фақат!
Тутқун бўлиб яшардим мен ҳам,
Тополмасдим бугунгидек бахт!

Ғўзанинг иккинчи цикл парваришини тез ва сифатли ўтказаётган илғор хўжаликлардан ўрнак олайлик!

☆ ☆

Бўкаликлар фурсатни бой бермоқдалар

Бўка районининг колхозчилари бу йил пахтадан мўл ҳосил етиштириш ва олинган социалистик мажбуриятни шараф билан адо этиш учун ҳамма имкониятга эгадирлар. Буни мусобақадош Андижон область пахтакорларининг ўзаро текшириш бригадаси ҳам таъкидлади. Район пахтакорларининг ҳозирги энг муҳим вазифаси — деган эди мусобақадошлар,— барча куч ва техникадан унумли фойдаланиб, текширишда аниқланган камчиликларни дарҳол бартараф қилиш ва ғўза парваришини кучайтиришдан иборатдир.

Мичурин номли колхоз аъзолари меҳмонлар маслаҳатига тўла амал қилиб, бутун эътиборни чигит экишда қўлга киритилган муваффақиятни мустаҳкамлаш, ғўза парваришини янада тезлатишга қаратдилар. 1050 гектар ерда чигит текис ундириб олинди. Ягана тугалланай деб қолди. Барча майдондаги ғўза икки томонлама механизм ёрдами билан парвариш қилиниб, ёввойи ўтдан тозаланди. Ернинг шароитига қараб ғўза озиқлантирилди, қондириб суғорилмоқда.

Жамбул номли колхозда ҳам ўзаро текширишда аниқланган камчиликлар тугатилди.

Вильямс номли колхознинг ўртоқ Пирназаров бошлиқ трактор-далачилик бригадаси 80 гектар ернинг хатосига чигит экиб, ҳар гектар ерда белгиланган миқдорда кўчат бўлишини таъминладилар. Ҳозир бу бригада ғўзанинг иккинчи парваришига киришди.

Бироқ ҳамма колхозларда ҳам аниқланган камчиликларни тугатиш учун ана шундай курашилмаётир.

Тимирязев номли колхознинг Абдураҳмонов, Нарзиев ўртоқлар бошлиқ бригадасида аҳвол ғоят ачинарли, ғўза парвариши ўзибўларчиликка ташлаб қўйилган. Айниқса, Абдураҳмонов бошлиқ бригада судралаётир. 59 гектар ерда чигит 25—50 процент униб чиққан, холос. Колхоз раиси ўртоқ Қурбонов шу бригадага бириктилган. Аммо ишда эса ҳеч қандай ўзгариш йўқ. Ола чиққан ерларга қўшимча чигит экиш ҳанузгача тугалланмаган. 33 гектар ердаги текис униб чиққан ғўзадан атиги бир гектари ягана қилинибди. Правление аппаратида ишловчилардан 18 киши Абдураҳмонов бригадасига ёрдам бериши лозим. Улардан фақат бир киши ишлаётир. Бухгалтер Темирхоновнинг синглиси Феиза, раиснинг жияни Араб ва активлардан 8 кишининг оиласи шу долзарб кунларда жамоат ишидан четда юрибдилар. Шунинг учун ҳам 450 гектар ердаги ғўзадан 211 гектари ягана қилинган, суғориш, озиқлантириш ва культивация ҳам ўлда-жўлда.

Ўртоқ Чўлпонов раислик қилаётган Карл Маркс номли колхозда ғўза парвариши ҳаддан ташқари кечикаётир. 300 гектар ерда чигит униб чиқмаган, 65 гектар майдонда эса кўчат йўқ. Мусобақадошлар колхоз правлениесига шошилинч чора кўриш, барча майдонда белгиланган миқдорда ғўза кўчати бўлишини таъминлаш учун ола чиққан ерларга дарҳол қўшимча чигит экиб суғориш вазифасини топширган эдилар. Афсуски колхоз правлениеси бу топшириқни бажармади. 200 ўрнига 85 киши ягана қилаётир. Тракторчиларнинг иши устидан ҳам контроллик йўқ. Культивация вақтида ғўза бир йўла озиқлантирилмасдан бир иш икки иш қилинаётир. 10 та тракторга СУЗ ўрнатилиб қўйилибди. Шундан фақат 4 таси ишлайди. Ғўза табақалаштирилиб суғорилмаганидан ер етилмай, ишга яроқли тракторларнинг кўпи бекор туриб қолмоқда.

Андижонлик мусобақадошлар «Ленинобод» колхозида бўлганларида колхоз правлениесининг дала ишларига қониқарсиз раҳбарлик қилаётганини айтган эдилар. Ғўза парвариши ҳозирги талаблар даражасида олиб борилмаётгани учун правление раиси ўртоқ Дадажоновни область партия комитети бюросида огоҳлантирилган, район ижроия комитети раисининг ўринбосари А. Кечин, район партия комитетининг инструктори Каримов ўртоқлар ташкилий ишлардаги камчиликларни бартараф қилишда ёрдам бериш учун юборилган эди.

Хўш, катта шов-шувлардан кейин колхозда қандай ўзгариш бўлди, асосий куч ғўза парваришидаги қолоқликни тугатишга сафарбар этилдими? Афсуски, камчиликлар янада кўпайди. Биз 3 та далачилик бригадасида 6 та тракторнинг бузилиб ётганини кўрдик. Ягана, культивация, озиқлантириш, суғориш мутлақо қониқарсиз ташкил этилган. Колхоз раиси ўртоқ Дадажонов ғўза парваришидаги қолоқликни тугатиш чорасини кўрмай, масъулиятсизлик билан иш тутаётир.

Биз колхоз агрономи ўртоқ Жумабоевни Тошбой Ҳакимов бригадасида учратдик. Бригадада сувчилар кўринмайди. Ғўзаларни сув босмоқда. Тўла гектар учун курашилмаган.

Райондаги колхозларда мавжуд техникадан тўла фойдаланилмаётир. «XX партсъезд» колхозида 6, Вильямс номли колхозда 6, «Ленинизм» колхозида 5 трактор ишламайди.

РТС директорлари Ғозиев, Живодеров, бош инженерлари Парамонов, Ли Прокопей ўртоқлар тракторларни тузатиб, ишга тушириш чорасини кўриш ўрнига камчиликларни рўйхат қилиш билан кифояланаётганлари сабабли ҳам ҳалигача 5,5 минг гектар ердаги ғўза ягана қилинмаган, 17 колхоздан биронтасида ғўзанинг биринчи цикл парвариши тугалланмаган.

Бўкаликлар ғўза парваришини кечиктириб, фурсатни қўлдан бой бермоқдалар. Район партия комитети, район ижроия комитетининг раҳбарлари асосий кучни ғўза парваришидаги қолоқликни тугатишга сафарбар этиб, барча майдонда мажбуриятни қоплайдиган даражада ҳосил етиштириш чораларини кўришлари зарур.

Ш. КУЗАНБОЕВ,
«Тошкент ҳақиқати»нинг мухбири.

Сирдарё районидаги «Правда» колхози аъзолари ўз зиммаларига олган мажбуриятларини тўла бажариш учун ҳозирдан бошлаб пухта тайёргарлик кўрмоқдалар. Яшил квадратлардаги ғўзалар агротехника муддатларида узунасига ва кўндалангига сифатли культивация қилинмоқда. Ғўзаларни эрта озиқлантириш ва қондириб суғоришга алоҳида эътибор берилаяпти. Колхознинг 1-бригадасида биринчи парвариш тугалланди. Ҳозир иккинчи парвариш қизғин давом этмоқда. Суратда: бригаданинг механизатори ўртоқ Иброҳим Сафаров ғўза қатор ораларига ишлов бермоқда.

В. Салов фотоси.

Ўқувчилар ишлаб чиқариш бригадаларида

Оққўрғон районидаги 3-мактабда ташкил этилган ўқувчилар ишлаб чиқариш бригадаси Ворошилов номли колхознинг 41 гектар ерида пахта етиштирмоқда. Бригада аъзолари чигитни 60x60 схемасида экканлар. Бригадага 10-синф ўқувчиси Ҳамид Муҳамедов бошчилик қилмоқда. Бригада аъзолари ғўза парваришига катта эътибор бериб, гектаридан 40 центнердан «оқ олтин» топшириш учун курашмоқдалар.

М. Ойдинов.

* * *

Бўка районидаги 17-мактаб ўқувчилари «Октябрь» колхозидан 25 гектар ер ажратиб олиб, гектаридан 30 центнердан пахта етиштиришга бел боғлаганлар. Шу райондаги 4-мактаб ўқувчилари эса алоҳида пиллачилик бригадаси тузганлар. Улар «Ленин йўли» колхозидан уч қути қурт олиб боқаётирлар. Меҳнатсевар ўқувчилар ҳар қути уруғдан 60 килограммдан пилла етиштиришга аҳд қилганлар.

Қ. Умаров,
М. Маматов.

* * *

Мирзачўл районидаги 1-мактабнинг юқори синф ўқувчиларидан ташкил топган бригада Сталин номли колхоздан 75 гектар ер олиб, квадрат-уялаб чигит экдилар. Шу кунларда улар яшил квадратларни сифатли парвариш қилмоқдалар. Колхоз правлениеси уларнинг фидокорона меҳнатидан мамнун бўлиб, ўқувчилар ишлаб чиқариш бригадасини киноаппарат ва телевизор билан мукофотлади.

Р. Абдуллаев.

МУСОБАҚАДОШЛАР

Мажлисда муҳим бир масала ўртага ташланди. Колхознинг донгдор бригада бошлиғи Ҳаким полвон Қодиров минбарда қоматини ғоз тутиб: «Қани, биз билан ким беллашади? Ё майдонда ўзим ёлғиз от сураверайми?» деб ўтирганларга синовчи назар ташлади. Тушунмаган киши полвоннинг гапидан у мақтанаяпти, деган хулосани чиқарарди. У билан таниш бўлганлар эса бу тажрибакор деҳқон пахта ҳосилдорлигини янада орттириш учун мўл ҳосилли бригадаларнинг сонини кўпайтиришга аҳд қилибди, деб тушунарди.

Пойгакда боядан бери сукут қилиб ўтирган Ҳамдам ака Султонов дас ўрнидан туриб, менга сўз беринг, деб қолди. У шахдам қадам билан минбар томон борар экан:

— Кўп эмас, икки оғизгина гапираман,— деб кулиб ҳам қўйди. У дастлаб гапни нимадан бошлашни ўйлабми, олмоқчи бўлган мажбуриятни оғирлигини мулоҳаза қилибми, бироз жим турди. Кейин эса шошилмай гап бошлади:

— Беллашсанг ўзингдан кучлироқ билан беллаш, деган гап бор. Шунинг учун мен полвон билан беллашишга қарор қилдим. Тўғри, ўтган йили ҳосилдорликни 32 центнердан ошироолмадик. Аммо бу йил бошқача ишлаймиз. Гектар бошига Ҳаким полвонлардан ҳам ҳосил олмаймиз. Менинг гапим шу. Фақат полвон кузгача бизни ўзига мос пахтакор, деб тушуниб турса бас.

Бу гапнинг бўлиб ўтганига салкам ярим йил бўлиб қолди. Бригаданинг Ҳаким полвон билан беллашганини эшитган аъзолари қаҳратон қишдан бошлаб, пешонани маҳкам танғиб, меҳнат қилишга тушди.

Гулистонлик машҳур пахтакор Ғанишер Юнусов ҳар гектар ердан 50 центнердан пахта ҳосили етиштириш учун қатъий аҳд қилиб, барча бригада бошлиқларига очиқ хат ёзганида Ҳамдам ака бошлиқ бригада аъзолари ҳам бу ташаббусни қўллаб-қувватлашди. Ана шунда улар 85 гектар ердан 45 центнердан ҳосил олиш учун аҳд қилишди.

Чигит текис униб чиқиши билан карталар синчиклаб кўздан кечирилди. Ола чиққан ерларга қайта чигит экилди. Культивация бошланиб, ғўза барвақт озиқлантирилди. Шундан кейиноқ ҳосил бўлган яшил квадратлар мана мен деб ўзларини кўрсатиб қўя қолди.

Ҳозирги кунда бригаданинг барча аъзолари ўзаро мусобақалашиб, пахта далаларида ҳормай-толмай меҳнат қилишаяпти. Хайри Алибоева, Халима Каримқулова, Маҳмудали Фармонов, Эргаш Алимбоев каби ўртоқлар кунлик иш нормаларини 1,5—2 баравар қилиб бажараётирлар.

Бригадада суғориш яхши ташкил этилган. Сувчилар ҳам кечаси, ҳам кундузи ишлаб, чимлар орқали эгатларга сув тарашаяпти. Ғўзанинг авжи яхши. Буни кўрган мусобақадош Ҳаким полвон Қодиров «Ҳамдам ака қишда минбарга чиқиб, бекорга ваъда қилмаган экан», деган фикрни бир неча марта дилидан ўтказди.

Н. БЕКНАЗАРОВ,
Пискент районидаги Тельман номли колхоз.

СССР ЁЗУВЧИЛАР СОЮЗИ ПРАВЛЕНИЕСИНИНГ ПЛЕНУМИ

25 майда СССР ёзувчилар союзи янги сайланган правлениесининг пленуми бўлиб ўтди. Пленум ташкилий масалаларни муҳокама қилди.

СССР ёзувчилар союзи правлениесининг биринчи секретари қилиб К. Федин сайланди.

СССР ёзувчилар союзи правлениесининг секретарлари қилиб И. Абашидзе, Т. Абдумуминов, Н. Бажан, П. Бровка, А. Гончар, Н. Грибачев, М. Гусейн, Б. Кербобоев, А. Корнейчук, Л. Леонов, В. Лукс, А. Лупан, Г. Марков, Э. Межелайтис, Г. Мусрепов, Л. Новиченко, К. Нўъмонов, Ф. Панферов, А. Салинский, Л. Соболев, А. Сурков, Ю. Смуул, Н. Тихонов, А. Твардовский, М. Турсунзода, Э. Топчян сайландилар.

Союз правлениесининг ташкилий масалалар бўйича секретари қилиб К. Воронков сайланди. Пленум С. С. Смирновни «Литературная газета»нинг бош редактори қилиб тасдиқлади. (ТАСС).

Расмий турист ташкилотлари халқаро иттифоқи ижроия комитетининг сессияси

25 майда Москвада расмий турист ташкилотлари халқаро иттифоқи ижроия комитетининг 57- сессияси очилди. Сессияда 20 мамлакатдан, шу жумладан Англия, Аргентина, Германия, Италия, Польша, Америка Қўшма Штатлари, СССР, Франция ва Югославиядан атоқли турист арбоблари қатнашмоқдалар. (ТАСС).

А. А. Громико М. Кув дэ Мюрвиль билан учрашди

ЖЕНЕВА, 25 май. **(ТАСС махсус мухбири).** СССР Ташқи ишлар министри А. А. Громико бугун Франция ташқи ишлар министри М. Кув дэ Мюрвиль билан учрашди ва у билан суҳбатлашди.

Суҳбатда В. А. Зорин, А. А. Солдатов, А. А. Смирнов, С. Т. Базаров ва Франция томонидан Л. Жокс, М. Дежан, Ш. Люсэ, Ж. Лалуалар ҳозир бўлдилар.

Агрессив «Ўрта денгиз пакти» тузиш планлари

ҚОҲИРА, 25 май. (ТАСС). «Роза Алюсиф» ҳафталик газетасининг хабарига кўра, ҳозирги вақтда АҚШ янги агрессив блок — «Ўрта денгиз пакти» ташкил қилиш планларини тузмоқда.

«Бу янги пактга,—деб ёзади газета,—Грецияни, Туркияни, Испанияни, Италияни ва Тунисни қўшиш мўлжалланади». «Ўрта денгиз пакти», деб таъкидлайди газета, Болқон пактининг ўрнини босиши лозим.

Америка солдатларининг Жанубий Кореядаги жиноятлари

ЛОНДОН, 25 май. (ТАСС). «Бирмингам пост» газетаси бугун «Америка солдатларининг Кореядаги жиноятлари» сарлавҳали мақола босиб чиқарди. Мақолада Америка солдатларининг Жанубий Кореядаги зўравонликлари, одам ўлдиришлари ва талончилик қилаётганликлари ҳақида фактлар келтирилган. Саккиз кун ичидагина деб ёзади газета, Америка солдатлари етти марта жиноят қилдилар. Жумладан, Сеулда америкалик уч солдат такси шофёрининг пулларини талаб олганлар, америкалик солдатлардан яна иккитаси полициячини ўлдирган, яна биттаси бир қизни уриб, уни каналга ташлаган.

Газета бу хил можаролар Америка қўшинлари билан корейс халқи ўртасидаги муносабатларни жиддий суратда ёмонлаштирмоқда, деб таъкидлайди.

АМЕРИКА ҲАРБИЙ ХИЗМАТЧИЛАРИНИНГ ГЕРМАНИЯ ФЕДЕРАТИВ РЕСПУБЛИКАСИДАГИ БЕБОШЛИКЛАРИ

БЕРЛИН, 25 май. (ТАСС). Ғарбий Германиядан Америка ҳарбий хизматчиларининг бебошликлари тўғрисида хабарлар келиб турмоқда. АДН агентлиги хабар қиладики, яқинда Америка армиясининг тўрт ҳарбий хизматчиси Хомбург (Саар области)да 82 ёшли немис — пенсионерга ҳужум қилганлар, унинг оёғига уриб ерга йиқитганлар ва ҳамёнидаги пулларини ўғирлаганлар. Зарар кўрган киши касалхонага жўнатилган. Шу шаҳарнинг ўзида Америка солдатлари таланчилик мақсадида бир немисга ҳужум қилиб, уни оғир ярадор қилганлар.

Зульцталь шаҳри (Бавария) яқинида бир неча америкалик солдат 19 ёшли қизга ҳужум қилганлар ва уни зўрлаганлар.

Майнц (Рейнланд — Пфальц)-да икки америкалик немис ишчисини урганлар. Зарар кўрган киши оғир аҳволда касалхонага жўнатилган.

Телевизор экранида

27 МАЙДА

19.30. Бадиий фильм — «Унинг вақти келади».
21.00. Сўнгги ахборот.
21.20. Киножурнал.
21.30. СССР халқ куйларидан концерт.

28 МАЙДА

19.30. Ёшлар учун ўзбек тилида «Ёшлар ижоди» деган эшиттириш.
19.45. Киножурнал.
19.55. Рус тилида «Парвосиз бўлманг» деган эшиттириш.
20.15. Сўнгги ахборот.
20.30. Бадиий фильм — «Киевлик қиз» (1- серияси).

Редактор З. ЕСЕНБОЕВ.

БУГУН АФҒОНИСТОН МУСТАҚИЛЛИГИ КУНИ

Мустақил Афғонистон

Бугун Афғонистон мустақил давлат деб эълон қилинган кунга 40 йил тўлди.

В. И. Ленин бошлиқ совет ҳокимияти ўзининг биринчи куниданоқ барча халқлар ўртасида тинчлик, дўстлик ва тенглик сиёсатини юргиза бошлади. Бу сиёсат 1917 йил 7 ноябрда Советларнинг II Бутунроссия съездида қабул қилинган ленинча декретда ва 1917 йил 3 декабрда Ленин имзоси билан эълон қилинган тарихий ҳужжат — «Халқ Комиссарлари Советининг Россиядаги ва Шарқдаги барча меҳнаткаш мусулмонларга мурожаати»да ўзининг ёрқин ифодасини топди. Совет давлати ўзининг ташкил топган биринчи кунидан бошлаб ташқи сиёсат соҳасида турли системадаги давлатларнинг тинч ва тотув бўлиб яшаши тўғрисидаги ленинча принципга амал қилиб келди ва келмоқда.

1919 йил 7 майда В. И. Ленин Афғонистон давлатининг бошлиғига хат юборади ва бу хатда ишчи ва деҳқон ҳукумати биринчи бўлиб Афғонистон давлатининг суверенитетини ва мустақиллигини эътироф қилганлигини билдиради.

Афғонистон ўз озодлиги ва мустақиллиги учун халқаро империализмга, айниқса инглиз империализмига қарши жиддий кураш олиб бораётган бир вақтда, Ленин бошчилигидаги совет давлатининг Афғонистонга берган маънавий ёрдами туфайли 1919 йили афғон халқи озод бўлди. Афғонистон ўз мустақиллигига эришган биринчи кундан бошлаб Совет давлати билан дўстона муносабатда бўлиб келмоқда.

1921 йил 28 февралда Афғонистон билан Совет давлати ўртасида Москвада дўстлик шартномаси имзоланди. Бу Афғонистон тарихида тенгҳуқуқлик асосида тузилган биринчи шартнома эди. Бу шартнома имзолангандан кейин, икки давлат ўртасида дўстона муносабат ўрнатилди ва натижада Афғонистоннинг халқаро соҳадаги аҳволи мустаҳкамланди. Икки қўшни давлатлар ўртасида ўрнатилган бу муносабатлар «Бетарафлик ва бир-бирларига ҳужум қилмаслик ҳақида» 1926 йили 31 августда Афғонистонда тузилган шартномада ва 1934 йили 24 июлда «Қабул пакти» деб аталган янги шартномада янада мустаҳкамланди. Шунингдек бундан кейинги йилларда икки давлат ўртасидаги алоқалар Афғонистон билан бўлган дўстлик муносабатларимизни янада мустаҳкамлади.

1959 йил 21 майда Катта Кремль саройида Афғонистон бош министри Муҳаммад Довуд шарафига ўтказилган қабул маросимида ўртоқ Н. С. Хрушчев Афғонистон давлати билан бўлган дўстона муносабатларимизнинг тарихига тўхталиб, бу муносабатлар Коммунистик партия ва Совет давлатининг ташкилотчиси ва раҳбари В. И. Ленин томонидан ўрнатилганлигини, ҳозирги кунда икки давлат ўртасидаги ҳамкорлик ва дўстлик янада мустаҳкамланаётганини алоҳида қайд қилиб ўтди.

Афғонистон билан унга қўшни бўлган Совет Республикалари ўртасидаги алоқалар ҳам кундан-кунга мустаҳкамланмоқда. 1928 йили Тошкент шаҳри билан Қобул шаҳри орасида мунтазам ҳаво алоқаси ўрнатиш ҳақида шартнома тузилди. Тузилган бундай шартномалар Афғонистон халқи билан ўзбек халқи ўртасидаги тарихий алоқаларни янада ривожлантирди.

Афғонистон мустақилликка эришгандан сўнг, унинг олдида жуда катта вазифалар турарди. Мамлакатда йўл қурилиши ишлари олиб бориш, фабрика, заводлар барпо этиш лозим эди. Мактаб ва касалхона эса етишмас эди. Мана шундай оғир бир вақтда ёш Совет давлати Афғонистонга ўзининг беғараз ёрдамини берган бирдан бир давлат бўлди. Совет мутахассисларининг ёрдамида Афғонистонда энг йирик саноат корхонаси — Қундузда пахта тозалаш заводи қуриб битказилди. Шунингдек СССР билан Афғонистон ўртасида савдо муносабатларининг тез ривожланиши Афғонистонга ўз миллий экономикасини ривожлантиришда катта ёрдам бўлди.

Совет мутахассислари ва олимлари Афғонистонда қишлоқ хўжалигини ривожлантиришда ва айниқса қишлоқ хўжалик зараркунандаларига (чигиртка, пахта зараркунандалари ва ҳоказо) қарши курашда ва шунингдек чорва моллари ўртасида юз бериб турадиган касалликларга қарши курашда ёрдам бериб келди ва ҳозирги кунда ҳам ёрдам бермоқдалар.

Совет Иттифоқи Афғонистоннинг миллий экономикасини ривожлантиришда унга яқиндан, беғараз ёрдам бериб келмоқда. 1954 йили Афғонистонга нон заводи, элеватор ва бошқа қурилишлар учун узоқ муддатли кредит берилди. 1955 йили эса яна юз миллион доллар кредит берилди. Мана шу беғараз берилаётган кредитлар ҳисобига СССР Афғонистонда қурилаётган 20 дан ортиқ қурилиш объектларини турли хил материаллар билан таъминламоқда. Бу қурилишларнинг энг йирикларидан Қобулдаги авторемонт заводидир. 1957 йилнинг мартида Қобулда совет мутахассислари томонидан қурилган нон комбинати ишга тушди. 1958 йилнинг бошларида мамлакатда катта цемент заводи ишга туширилди. Бу завод бир суткада юз минг тонна цемент ишлаб чиқармоқда.

Шунингдек Афғонистонда электр қуввати ҳосил қилиш ҳам тез ривожланмоқда. Агар 1957 йили мамлакатда электр қуввати 19 минг киловатт-соатни ташкил этган бўлса, 1958 йили 50 минг киловатт-соатдан ортиқроқ ҳосил қилинди.

СССР билан Афғонистон ўртасида маданий ва илмий ҳамкорлик ҳам кун сайин ривожланмоқда. Кейинги йилларда дўст Афғонистон мамлакатига Совет Иттифоқидан фан ва маданият арбобларининг вакиллари бориб келдилар ва улар маориф, маданият иши билан, шунингдек Афғонистон олимларининг ишлари билан танишдилар. Ўз навбатида Афғонистон фан ва маданият арбоблари ҳам бизнинг мамлакатимизга тез-тез келиб турмоқдалар. Кейинги 2 — 3 йил ичида Шарқнинг машъалига айланган бизнинг республикамизга Афғонистондан бир қанча делегатлар келиб кетди. Афғон олимларини ва қишлоқ хўжалик мутахассисларини Ўзбекистонда пахтадан юқори ҳосил олишнинг йўллари жуда ҳам қизиқтирмоқда. Афғонистонда ҳозир ҳаммаси бўлиб 50 — 60 минг тонна пахта етиштирилади. Бироқ пахтага бўлган талаб мамлакатда кун сайин ортиб бормоқда.

СССР билан Афғонистон ўртасидаги шундай иқтисодий ва маданий алоқаларнинг ривожланиши Афғонистон миллий экономикасининг ривожланишига, халқаро обрўсини оширишга ижобий таъсир этмоқда.

Афғонистон ҳукумати ўзининг бетарафлик ва ҳарбий блокларда қатнашмаслик сиёсатини оғишмай юргизиб келмоқда. СССР билан Афғонистон ўртасидаги ҳамкорлик турли ижтимоий-сиёсий системалардаги давлатларнинг тинч-тотув яшашини кўрсатувчи ёрқин намуна сифатида ривожланиб бормоқда.

Р. НОРЖИГИТОВ.

Тошкентнинг томоша залларида

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА (ёзги бино) — 27/V да **Алишер Навоий**, 28/V да **Ҳуррият.**

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 27/V да **Маскарад**, 28/V да **Катта концерт.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА (Комсомол кўлидаги ёзги бино) — 27/V да **Тоҳир ва Зуҳра**, 28/V да **Нурхон.**

«РОДИНА» — кундуз ва кечқурун **Туз устун**, кундуз соат 3 да **Амирликнинг емирилиши**, кеч 9 да **Булутли тонг.**

«ВАТАН» — кеч соат 9 да **Туз устун**, кеч 10-40 минутда **Ўгай болалар.**

«ОКТЯБРЬ» — **Дала булбули.**

«ИСКРА» — кундуз ва кечқурун: 1 ва 2-залда **Туз устун**, 3-залда **Ўгай болалар.**

«ФЕСТИВАЛЬ», КАФАНОВ номли — **Жаноб Пучикнинг иши.**

«ЁШ ГВАРДИЯ» — эрталаб соат 10 да **Истеъдод**, кундуз ва кечқурун **Ўгай она**, кундуз соат 4 да **Бой ила хизматчи.**

«ХИВА» — кеч соат 8-45 минутда **Бўйнидаги Анна**, кеч 10-40 минутда **Ўгай она.**

«САЛЮТ» — **Мистер ИКС.**

«ЎЗБЕКИСТОН» — кундуз ва кечқурун **Туз устун**, кеч соат 8 да **Қутлуғ қон**, кеч 10 да **Ота уйи.**

«УДАРНИК» — **Туз устун.**

«СПУТНИК» — кундуз ва кечқурун: 1-залда **Жаноб Пучикнинг иши**, 2-залда **Азиз дўст.**

Совет кўчаси, 12 уйда турувчи **Наталия Евгеньевна Захарованинг** Жуковский кўчаси, 47-уй, 3-квартирада турувчи Вадим Алексеевич Захаровдан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Гоголь кўчаси, 35-уйдаги халқ судида кўрилади.

СВЕРДЛОВ НОМЛИ КОНЦЕРТ ЗАЛИДА

27 майда
Ўзбекистон халқ артисти

КОМИЛЖОН ОТАНИЁЗОВ

концерти

Концертда: Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артистлар **Дилором Шерова, Карим Алиев, Эргаш Шукруллаев**, VI Жаҳон фестивали лауреати **Фозил Харротов**, солистлардан **Раҳима Ҳакимова, Тоштемир Шарипов, Маҳмуд Муҳамедов, Ғафур Иноғомовлар** қатнашади.

Концерт кеч соат 9 да бошланади. Билетлар сотилмоқда.

ЎЗБЕК ДАВЛАТ ЭСТРАДАСИ

(Пушкин номли паркининг ёзги театрида)

27, 28 майда
Ўзбекистон халқ ҳофизи
МАЪМУРЖОН УЗОҚОВ

концертлари

Концертда: Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артистлар **Гавҳархоним Раҳимова, Охунжон қизиқ Ҳузуржонов, Муҳаммаджон Мирзаев**, солистлардан **Башорат Хўжаева, Тўхта Рисметова, Нина Гайерлар** қатнашади.

Концерт кеч соат 9 да бошланади. Билетлар сотилмоқда.

ТОШКЕНТ ПИЛЛАКАШЛИК ФАБРИКАСИГА

капитал қурилиш бўлимининг бошлиғи ва старший прораб вазифасида ишлаш учун **қурувчи инженерлар, электрик** ва **теплотехник инженерлар, бош бухгалтер** ва дипломли **кочегарлар**

КЕРАК

Мурожаат учун адрес: Қорасарой кўча, 314-уй, телефон — 40-965 (13- автобуснинг «Пиллакашлик фабрикаси» остановкаси).

Собир Раҳимов кўчаси, Шахтинский проезд, 36- уйда турувчи **Сабура Ҳасанова (Саидова)**нинг Шаҳрисабз кўчаси, 126-уйда турувчи Зайниддин Саидовдан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Октябрь район, 3- участка халқ судида кўрилади.

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ҳузуридаги Совет контроли комиссиясининг маъмурияти, партия ва касаба союз ташкилотлари комиссия бўлим мудирининг ўринбосари, КПСС аъзоси

Евгений Сергеевич ШКУЛЬТИНнинг

бевақт вафот этганлигини қайғу билан билдирадилар ва марҳумнинг оиласига чуқур таъзия изҳор қиладилар.

Тошкент шаҳар, Октябрь район, 40- ўрта мактаб коллективи шу мактабнинг илмий мудири ўртоқ Самад Авазовга уни онаси

Шаҳодат ОТАҚУЛОВАНИНГ

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия билдиради.

РЕДАКЦИЯ ВА НАШРИЁТ АДРЕСИ: Тошкент, «Правда востока» кўчаси № 26 **РЕДАКЦИЯ БЎЛИМЛАРИНИНГ ТЕЛЕФОНЛАРИ:** коммутатор — 26334 ва 33262 орқали Партия турмуши бўлими — 140. Пропаганда бўлими — 34808, 136, Совет қурилиши бўлими — 136. Адабиёт ва санъат бўлими — 29040,135. Қишлоқ хўжалик бўлими — 29040,135. Саноат ва транспорт бўлими, маданият бўлими — 34048,132. Хатлар бўлими — 34048, 156. Маҳаллий ахборот бўлими — 34048, 132. Секретариат — 29040, 50. Эълонлар бўлими — 28142.

Р. 05167. «Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Ўзбекистони сурх» бирлашган нашриётининг босмахонаси. Нашр. Б-1600.